

MORAVSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA OLMOUC

Ústav ekonomie

Lucie Augustinová

Zadluženost obcí v České republice
Municipal Debt in the Czech Republic

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Ing. Jolana Skaličková

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedené informační zdroje.

V Olomouci dne

.....

Lucie Augustinová

Děkuji Ing. Jolaně Skaličkové za odborné vedení bakalářské práce, za cenné rady a připomínky. Také děkuji své rodině a přátelům, kteří mě podporovali po celou dobu studia.

OBSAH

Úvod.....	6
1 Rozpočet jako nástroj finančního hospodaření obcí.....	8
1.1 Územní samospráva v České republice.....	8
1.2 Pojem obec, specifika obce	8
1.3 Působnost obce.....	9
1.4 Orgány obce	10
1.5 Rozpočet obce a jeho funkce.....	12
1.6 Struktura rozpočtu.....	13
1.7 Rozpočtový výhled.....	13
1.8 Závěrečný účet	14
2 Příjmy a výdaje rozpočtu obce	15
2.1 Příjmy rozpočtu obce	15
2.1.1 Návrtné příjmy rozpočtu obce.....	15
2.2 Výdaje rozpočtu obce.....	19
3 Zadluženost obcí v České republice a její řešení.....	20
3.1 Vývoj zadluženosti obcí v České republice	20
3.2 Příčiny rostoucí zadluženosti obcí	22
3.3 Regulace zadluženosti obcí	23
3.3.1 Nástroje řešení zadluženosti obcí v České republice.....	23
3.3.2 Další možnosti řešení zadluženosti obcí.....	27
4 Zhodnocení zadluženosti vybraného vzorku obcí v letech 2010–2013.....	28
4.1 Obec Beňov	28
4.2 Obec Brníčko	30
4.3 Obec Černotín	31
4.4 Obec Domašov nad Bystřicí.....	32
4.5 Obec Klenovice na Hané.....	33
4.6 Obec Rovensko	34
4.7 Obec Štarnov	35
4.8 Obec Ústí.....	36
4.9 Obec Víceměřice	37
4.10 Obec Želatovice	38

5	Srovnání zadluženosti vzorku obcí.....	40
5.1	Rok 2010.....	40
5.2	Rok 2011.....	41
5.3	Rok 2012.....	43
5.4	Rok 2013.....	44
5.5	Shrnutí.....	46
	Závěr.....	49
	Anotace.....	51
	Literatura a prameny.....	52
	Seznam zkratek.....	59
	Seznam tabulek.....	60
	Seznam grafů.....	61
	Seznam příloh.....	62
	Přílohy.....	63

Úvod

Tématem bakalářské práce je zadluženost obcí v České republice. Zadluženost obcí je aktuálním problémem. V posledních letech se více než polovina obcí potýká se zadlužeností. Nejedná se sice o problém, který by měl závažný dopad na veřejné finance a celkový dluh, nicméně může znamenat reálné nebezpečí pro obce samotné. Pro malé a střední obce je přitom zadluženost větším nebezpečím než pro obce velké. Je to z důvodu menšího objemu rozpočtu, což může být problémem při splácení dluhu. Nicméně právě kvůli malému objemu rozpočtu se obce mohou dostat do situace, kdy jim nedostatek nenávratných zdrojů nedovoluje pokrýt své potřeby a dále se rozvíjet. A v tomto případě obce sahají po návratných příjmech.

Cílem bakalářské práce je zhodnotit zadluženost vybraného vzorku obcí Olomouckého kraje.

Práce je rozčleněna do pěti kapitol. První tři kapitoly tvoří teoretickou část, zbylé dvě kapitoly tvoří praktickou část. V práci je použita metoda deskripce, dále časová a věcná komparace, a také klasifikační analýza. Metoda deskripce je použita v teoretické části, v praktické části je použita ve čtvrté kapitole pro popis jednotlivých obcí. Klasifikační analýza je použita ve čtvrté kapitole k analyzování zadluženosti vzorku obcí. Časová komparace je použita ve čtvrté kapitole pro zhodnocení vývoje zadluženosti obcí. Věcná komparace je obsahem poslední, páté kapitoly.

V první kapitole je stručně charakterizována územní samospráva v České republice. Je zde definován pojem obec a dále jsou zde vymezeny základní charakteristiky obce jako základního územního samosprávného celku, tedy znaky obce, její působnost a orgány, jejichž prostřednictvím je působnost vykonávána. V této kapitole je pozornost věnována také rozpočtu, který představuje nástroj finančního hospodaření obcí, a jeho funkcím a struktuře. Dále je zde stručně popsán rozpočtový výhled, který jsou obce od roku 2001 povinny sestavovat. Kapitola je uzavřena charakteristikou závěrečného účtu, do něhož se na konci roku zpracovávají údaje o ročním hospodaření obce.

Druhá kapitola pojednává o příjmech a výdajích rozpočtu obce. Jsou zde uvedeny možnosti třídění příjmů. Největší pozornost je v této kapitole věnována návratným příjmům. Jsou zde charakterizovány jednotlivé zdroje návratných příjmů, které mohou obce využít pro financování svých potřeb. Taktéž jsou zde zmíněny způsoby třídění výdajů.

Obsahem třetí kapitoly je zadluženost obcí v České republice. Je zde popsán vývoj zadluženosti a příčiny, které se podílejí na růstu zadlužení. V další části kapitoly je věnována pozornost nástrojům, jež jsou zacíleny na řešení zadluženosti obcí. V závěru kapitoly jsou nastíněny další možnosti, které mohou být využity k řešení zadluženosti obcí.

Čtvrtou kapitolou začíná praktická část bakalářské práce. V této kapitole je zhodnocena zadluženost vybraného vzorku obcí v letech 2010–2013. Pro účely zpracování této bakalářské práce byl vybrán vzorek deseti obcí o velikosti 500–999 obyvatel. Obce jsou nejprve stručně charakterizovány. Pro zhodnocení jejich zadluženosti byly vybrány ukazatele ze soustavy informativních a monitorujících ukazatelů, kterou každý rok vypočítává Ministerstvo financí České republiky. Dalším ukazatelem, jenž je použit, je zadluženost přepočtená na 1 obyvatele. Je zde popsán vývoj zadluženosti jednotlivých obcí a také účel, na který byly návratné prostředky využity.

V páté kapitole je srovnána zadluženost obcí v jednotlivých letech sledovaného období. Každá podkapitola obsahuje graf se srovnáním zadluženosti vzorku obcí v daném roce. Zadluženost obcí je také srovnána se zadlužeností obcí ve velikostní kategorii 500–999 obyvatel. Obce jsou v každém roce seřazeny podle výše zadluženosti a rozděleny do skupin podle toho, zda byla jejich zadluženost vyšší, nižší nebo odpovídala zadluženosti ve velikostní kategorii. V závěru kapitoly jsou shrnuty výsledky komparace.

Práce vychází z legislativy platné k 31. 12. 2014.

1 Rozpočet jako nástroj finančního hospodaření obcí

Tato kapitola stručně charakterizuje územní samosprávu v České republice. Věnuje se definici obce, popisuje její znaky, působnost a také orgány, kterými obec svoji působnost vykonává. Pozornost je dále věnována definování rozpočtu obce, jeho struktuře a funkcím. Taktéž je zde charakteristika rozpočtového výhledu a závěrečného účtu.

1.1 Územní samospráva v České republice

Územní samosprávné celky jsou nositeli územní samosprávy. V České republice je členíme na základní územní samosprávné celky, kterými jsou obce, a vyšší územní samosprávné celky, kraje.¹

Definici územních samosprávných celků najdeme v Ústavě České republiky. Podle ústavy jsou územní samosprávné celky „[...] územními společenstvími občanů, která mají právo na samosprávu.“² Jsou také takzvanými veřejnoprávními korporacemi, jež mohou vlastnit majetek a také mají vlastní rozpočet, podle kterého hospodaří.³ Územní samosprávné celky jsou zároveň právnickými osobami, disponujícími veřejnou mocí a vznikajícími na základě veřejnoprávních norem. Oba typy územních samosprávných celků jsou samostatně řízeny zastupitelstvem a působí v rámci přenesené a samostatné působnosti.⁴

1.2 Pojem obec, specifika obce

Základní právní úpravu obcí tvoří zákon č. 128/2000 o obcích (obecním zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a Ústava České republiky.⁵ V § 1 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích, je obec definována jako základní územní společenství občanů, které je charakteristické tím, že tvoří územní celek ohraničený hranicí území obce.⁶ Podle § 2 tohoto zákona „obec vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.“⁷ Obec je nestátním subjektem.

¹ Srov. čl. 99 zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

² Čl. 100, odst. 1 zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

³ Srov. čl. 101, odst. 3 zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

⁴ Srov. OTRUSINOVÁ, M. a KUBÍČKOVÁ, D., *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek – po novele zákona o účetnictví*, s. 4–5.

⁵ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 28.

⁶ Srov. § 1, zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁷ § 2, odst. 1 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

Obec má tři základní znaky:

- 1) **území (územní základ)**, na kterém se obec nachází,
- 2) **občany** – tj. občany České republiky s trvalým pobytem, s čestným občanstvím obce, dále například právnické osoby a podnikatele, kteří mají provozovnu nebo sídlo na území obce, vlastníky nemovitostí na katastrálním území obce apod.,
- 3) **působnost** – samospráva veřejných záležitostí na katastrálních územích obce.⁸

Obec zajišťuje veřejné statky svým obyvatelům, k čemuž může zřizovat neziskové organizace. Také může zakládat obecní podniky. Veřejné statky obec financuje ze svého rozpočtu, přičemž obec musí uvažovat o hospodárnosti vynaložených prostředků a také o celkovém užitku občanů. Obec by měla pečovat o sociálně-ekonomický rozvoj vlastního území a uspokojovat potřeby občanů ve veřejném zájmu. Za tímto účelem schvaluje plán sociálně-ekonomického rozvoje obce a územní plán. Obec může zřídit obecní policii, vydávat obecně závazné vyhlášky obce (v samostatné působnosti) a nařízení obce (v přenesené působnosti).⁹

1.3 Působnost obce

Obce mají značný rozsah kompetencí a vykonávají řadu činností. Tyto činnosti je možné rozčlenit do dvou skupin – činnosti v samostatné působnosti a činnosti v přenesené působnosti. Samostatná působnost je výrazem decentralizace, přenesená působnost je výrazem dekoncentrace veřejné správy.¹⁰

Samostatná působnost

V záležitostech, o kterých obec rozhoduje samostatně, obec plní samostatnou působnost. To znamená, že má zákonem upravené pravomoci. Obec má právo na samosprávu a právo samostatně rozhodovat ve věcech územní samosprávy. Obec vykonává v samostatné působnosti veřejnou správu prostřednictvím volených orgánů. Ty rozhodují a následně svěřují realizaci výkonným orgánům.¹¹ Do samostatné působnosti náleží činnosti, které jsou v zájmu obce a občanů v ní žijících. Patří sem především činnosti, které patří do pravomoci zastupitelstva a rady obce. Dále sem náleží zejména uspokojování potřeb dopravy a spojů, ochrany a rozvoje zdraví, potřeby

⁸ Srov. PEKOVÁ J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 340–341.

⁹ Srov. PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. a JETMAR, M., *Veřejný sektor – řízení a financování*, s. 138.

¹⁰ Srov. PROVAZNIKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 28.

¹¹ Srov. PEKOVÁ, J., PILNÝ, J. a JETMAR, M., *Veřejný sektor – řízení a financování*, s. 134.

bydlení, výchovy a vzdělání, informací, ochrany veřejného pořádku a kulturního rozvoje. Do samostatné působnosti mohou státní a krajské orgány zasahovat pouze v případech, že to vyžaduje ochrana zákona.¹²

Přenesená působnost

Obec vykonává i činnosti, které na ni delegoval stát zákonem – přenesenou působnost. Jde tedy o nepřímou místní státní správu, kterou obcím stát svěřil.¹³

Přenesenou působnost vykonávají orgány všech obcí, a to v základním rozsahu a pro svůj správní obvod. Přenesenou působnost vykonávají orgány obce s pověřeným obecním úřadem a orgány obce s rozšířenou působností. Mezi činnosti, které obec vykonává v rámci přenesené působnosti, patří kupříkladu projednávání přestupků, vydávání nařízení obce, rozhodování o komunikacích aj. Obce s pověřeným obecním úřadem jsou oprávněny rozhodovat o poskytování peněžitých a věcných dávek a půjček, zajišťují volby, rozhodují v prvním stupni ve správním řízení aj. Obce s rozšířenou působností vydávají občanské a řidičské průkazy, vedou evidenci obyvatel aj.¹⁴

1.4 Orgány obce

Obec vykonává svou působnost prostřednictvím orgánů, které členíme na volené, výkonné, poradní a kontrolní. Voleným orgánem je zastupitelstvo. Výkonnými orgány jsou starosta, rada obce a obecní úřad. Poradními a kontrolními orgány jsou výbory a komise. Obce mohou také zřídit obecní policii, která plní funkci organizační složky obce.¹⁵

Zastupitelstvo obce

Jedná se o kolektivní volený orgán, jenž disponuje rozhodovací pravomocí týkající se veškerých samosprávných záležitostí, vyjma záležitostí, o kterých rozhoduje zastupitelstvo kraje. Členové zastupitelstva jsou voleni na čtyřleté volební období.¹⁶ Počet členů zastupitelstva se pohybuje od 5 do 55 členů, přičemž při stanovování počtu členů je rozhodující počet obyvatel k 1. lednu roku, ve kterém se uskutečňují volby.¹⁷

¹² Srov. § 7, odst. 1, § 35, odst. 1 a 2, § 35a, odst. 1 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

¹³ Srov. KADERÁBKOVÁ, J. a PEKOVÁ, J., *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*, s. 21.

¹⁴ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 31.

¹⁵ Srov. ŽEHROVÁ, J. a PFEIFEROVÁ, D., *Finance municipalit*, s. 25.

¹⁶ Srov. PEKOVÁ J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 351.

¹⁷ Srov. § 68, odst. 1 a 3 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

K tomu, aby se zastupitelstvo mohlo usnášet, volit a rozhodovat, je nutná přítomnost nadpoloviční většiny členů. Zasedání zastupitelstva je vždy veřejné. Zastupitelstvo obce se schází nejméně jednou za 3 měsíce. Zasedání jsou svolávána a zpravidla i řízena starostou.¹⁸

Starosta a jeho zástupci – místostarostové

Starosta jako představitel obce zastupuje obec ve vnějších záležitostech. Do funkce ho volí ze svých řad zastupitelstvo obce, přičemž je podmínkou, aby byl občanem České republiky. Starosta za svou činnost odpovídá zastupitelstvu obce. Dále jmenuje a odvolává tajemníka obce. V obcích, kde není tato funkce zřízena, plní starosta funkci tajemníka sám. Je odpovědný za svolání a řízení schůzí zastupitelstva a rady obce, objednává přezkoumání hospodaření obce, odpovídá za informování občanů o činnosti obce aj.¹⁹

Místostarostu volí zastupitelstvo obce. Místostarosta zastupuje starostu v době jeho nepřítomnosti.²⁰

Rada obce

Rada obce, jako výkonný orgán v samostatné působnosti, odpovídá za své činnosti zastupitelstvu obce. Pokud se v obci rada nevolí, přísluší výkon její pravomoci starostovi. Rada obce je složena ze starosty, místostarosty či místostarostů, a dalších členů volených z členů zastupitelstva obce. Podle aktuální právní normy musí být členů rady obce nejméně 5 a nejvýše 11, počet musí být vždy lichý a zároveň nesmí přesáhnout třetinu počtu členů zastupitelstva. Pokud má zastupitelstvo obce méně než 15 členů, rada obce se zde nevolí.

Schůze rady obce jsou neveřejné. Radě obce je vyhrazeno například zabezpečování hospodaření obce podle rozpočtu, vydávání nařízení obce, zřizování a rušení oddělení obecního úřadu, odborů, komisí rady obce atd.²¹

Obecní úřad

V čele obecního úřadu stojí starosta obce, jeho pomocníky jsou jeho zástupci, tedy místostarostové a tajemník. Úkolem obecního úřadu je vykonávat činnosti, které souvisí

¹⁸ Srov. § 92, odst. 1 a 3, § 93 odst. 3 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

¹⁹ Srov. § 103, odst. 1, 2, 4 a 5 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

²⁰ Srov. § 104, odst. 1 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

²¹ Srov. § 99, odst. 1, 2 a 3, § 101, odst. 1, § 102, odst. 2 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

s výkonem samostatné i přenesené působnosti obce. Obecní úřad plní úkoly, které mu uloží zastupitelstvo a rada obce, a také pomáhá komisím a výborům s jejich činností. Vykonává též přenesenou působnost, kromě činností, které náleží do působnosti komise nebo zvláštního orgánu.²²

Výbory

Výbory představují kontrolní a iniciativní orgány, které zřizuje zastupitelstvo obce. Úkolem výboru je plnit úkoly uložené zastupitelstvem. Předsedou výboru je pokaždé člen zastupitelstva. Počet členů musí být lichý. Podle zákona musí být v každé obci zřízen finanční výbor a kontrolní výbor. Tyto výbory mají nejméně 3 členy. Členem výboru nemůže být starosta, místostarostové, tajemník ani osoby, které zabezpečují hospodaření obce.²³

1.5 Rozpočet obce a jeho funkce

Rozpočet obce se řídí zákonem č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních celků, ve znění pozdějších předpisů. Rozpočtová pravidla obsahují množství parametrů, které jsou důležité pro rozpočtový proces a hospodaření územních celků.²⁴ Podle tohoto zákona je rozpočet územního samosprávného celku „[...] finančním plánem, jímž se řídí financování činnosti územního samosprávného celku [...]“.²⁵ Na rozpočet lze také nahlížet jako na decentralizovaný peněžní fond, který se řídí principem nedobrovolnosti, nenávratnosti a neekvivalence, účetní bilanci příjmů a výdajů, rozpočtový plán, na základě kterého obec hospodaří, a nástroj municipální a regionální politiky.²⁶

Hlavní funkcí rozpočtu je zajištění veřejných potřeb, čímž se rozumí nejen výkon služeb pro občany, ale také zmírňování sociálních rozdílů a vytváření a stabilizování prostředí.²⁷

Roční rozpočet se nejčastěji sestavuje jako vyrovnaný, nicméně může být schválen i jako přebytkový, a to v tom případě, kdy jsou některé příjmy daného roku určeny ke splacení jistin nebo k využití v příštím období. Schodkový rozpočet se může

²² Srov. § 109, odst. 1 a 3 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

²³ Srov. § 117, odst. 1, 2, a 4, § 119, odst. 1 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

²⁴ Srov. HAMERNÍKOVÁ, B. a MAAYTOVÁ, A., *Veřejné finance*, s. 166.

²⁵ § 4, odst. 1 zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

²⁶ Srov. PEKOVÁ J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 214.

²⁷ Srov. LORENC, J. a KAŠPÁRKOVÁ, J., *Rozpočtová skladba a účetnictví 2013 pro územní samosprávné celky*, s. 9.

schválit pouze za podmínky, že ho bude možné uhradit pomocí prostředků z minulých let nebo s využitím návratných zdrojů.²⁸

1.6 Struktura rozpočtu

Rozpočet tvoří příjmy, výdaje a ostatní peněžní operace. Patří sem i tvorba a použití peněžních fondů. Operace, které se týkají cizích a sdružených prostředků, probíhají mimo rozpočet. Podnikatelská činnost je sledována mimo příjmy a výdaje rozpočtu. Výsledek podnikatelské činnosti se promítne do rozpočtu a je složkou závěrečného účtu.²⁹

Rozpočet se sestavuje ve dvojí podobě:

- **běžný rozpočet** – obsahuje příjmy a výdaje, které souvisí s daným fiskálním rokem a jsou splatné v rámci daného roku.³⁰ Tyto příjmy a výdaje se pravidelně opakují a jsou určeny k zajištění provozu. Běžný rozpočet se sestavuje jako vyrovnaný (příjmy = výdaje), případně deficitní (příjmy < výdaje),
- **kapitálový rozpočet** – v kapitálovém rozpočtu jsou zahrnuty příjmy a výdaje se splatností delší než jeden fiskální rok. Většinou souvisí s pořizováním investic a jejich financováním. Kapitálový rozpočet se sestavuje jako vyrovnaný, deficitní nebo přebytkový (příjmy > výdaje). V praxi je často nedostatek kapitálových příjmů k financování investic, a obce je proto musí doplňovat návratnými příjmy.³¹

1.7 Rozpočtový výhled

Od roku 2001 mají obce povinnost podle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů sestavovat nejen roční rozpočet, ale i rozpočtový výhled.³² Podle tohoto zákona roční rozpočet vychází z rozpočtového výhledu. Ten slouží jako pomocný nástroj pro střednědobé finanční plánování hospodářského rozvoje územního celku. Sestavuje se na období 2 až 5 let po roce, pro který je sestaven roční rozpočet.³³ „Rozpočtový výhled obsahuje souhrnné základní údaje o příjmech a výdajích, zejména

²⁸ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 73.

²⁹ Srov. § 6, odst. 1, 2 a 3 zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

³⁰ Srov. HAMERNÍKOVÁ, B. a MAAYTOVÁ, A., aj., *Veřejné finance*, s. 213.

³¹ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 68–69.

³² Srov. *tamtéž*, s. 73

³³ Srov. § 3, odst. 1, § 4, odst. 3 zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

o dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů. U dlouhodobých závazků se uvedou jejich dopady na hospodaření územního samosprávného celku nebo svazku obcí po celou dobu trvání závazku.³⁴

1.8 Závěrečný účet

Údaje o ročním hospodaření se po skončení kalendářního roku zpracovávají do závěrečného účtu. Zde jsou obsaženy informace o plnění rozpočtu příjmů a výdajů. Závěrečný účet dále obsahuje informace o hospodaření s majetkem, informace o některých dalších finančních operacích, které zahrnují i tvorbu a použití fondů. Patří sem také vyúčtování finančních vztahů k rozpočtu státu, krajů, obcí, Národnímu fondu, státním fondům a případně i k hospodaření dalších osob.

Součástí závěrečného účtu je také zpráva o výsledku přezkoumání hospodaření.³⁵ Přezkoumání hospodaření upravuje zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů.³⁶

³⁴ § 3, odst. 2 zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

³⁵ Srov. § 17, odst. 1, 2, 3 a 5 zák. č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

³⁶ Srov. § 42, odst. 1, 2 a 3 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

2 Příjmy a výdaje rozpočtu obce

Tato kapitola charakterizuje příjmy a výdaje rozpočtu obce a popisuje jejich členění. Pozornost je věnována především návratným příjmům rozpočtu obce – jsou zde popsány jednotlivé dluhové instrumenty, které může obec využít.

2.1 Příjmy rozpočtu obce

Příjmy jsou podrobně tříděny rozpočtovou skladbou. Druhové třídění je pro územní samosprávné celky závazné.³⁷ Schéma třídění příjmů rozpočtu obce je uvedeno v příl. 1, s. 63.

Příjmy lze členit na **nenávratné** a **návratné**. Nenávratné příjmy jsou rozhodujícím zdrojem financování potřeb obcí v České republice. Patří sem daňové příjmy, nedaňové příjmy, transfery a dotace. Návratné příjmy tvoří úvěry a půjčky, které má obec povinnost splatit.³⁸

Významné je také třídění příjmů na **běžné** a **kapitálové**, jelikož rozpočet obce se dělí na běžnou a kapitálovou část. Běžné příjmy jsou takové, které se každý rok opakují a jsou určeny na financování běžných potřeb (zejména na krytí provozních výdajů). Kapitálové příjmy jsou zpravidla jednorázové, účelové a jsou určené k financování dlouhodobých potřeb (především pořizování investic).³⁹

2.1.1 Návratné příjmy rozpočtu obce

Pokud se obec dostane do situace, kdy v rozpočtu nemá dostatek nenávratných prostředků potřebných ke krytí potřeb, může je za určitých podmínek nahradit návratnými zdroji. Ty však musí časem vrátit věřiteli. Fiskální pravidla umožňují využití návratných příjmů, ty však výrazně zatěžují hospodaření obce splátkami jistin a úroků. Stát proto usiluje o regulaci zadluženosti územní samosprávy.

Základními zdroji návratných příjmů jsou:

- úvěry od peněžních ústavů,
- příjmy z emise obligací a dalších cenných papírů,
- návratné půjčky a návratné finanční výpomoci (dále jen NFV),
- finanční leasing,

³⁷ Srov. PEKOVÁ J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 443.

³⁸ Srov. PROVAZNIKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 79.

³⁹ Srov. PEKOVÁ J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 239–240.

- směnka.⁴⁰

Úvěr

Nejčastěji využívaným druhem návratného příjmu územní samosprávy je úvěr. Jedná se o smluvní vztah mezi obcí a bankou. Je pouze na bance, zda úvěr poskytne, obec si nemůže úvěr vynutit. Peněžní ústav musí před poskytnutím úvěru provést expertizu finančních možností obce – zhodnotit míru rizika a jaké je zajištění úvěru budoucími příjmy a také provést analýzu způsobu zajištění návratnosti úvěru.⁴¹ Obec by se měla o tom, kolik si vypůjčí, rozhodovat z odhadu výše dluhové služby. Návratné příjmy s sebou nesou úrokové zatížení, obec proto musí pečlivě sledovat podmínky úvěrů a půjček – dobu splatnosti, způsob stanovení úrokové sazby a podmínky splácení dluhové služby.⁴²

Úvěry členíme podle doby splatnosti na:

- **krátkodobé** – jsou splatné do 1 roku,
- **střednědobé** – jsou splatné od 1 roku do 4 let,
- **dlouhodobé** – splatnost je delší než 4 roky.⁴³

Krátkodobé úvěry (překlenovací) používají obce k překlenutí časového nesouladu mezi skutečnými příjmy a nutností financovat běžné výdaje. Tento druh úvěru může být využit i několikrát za rozpočtové období. Neměl by se však používat na krytí deficitu běžného rozpočtu.⁴⁴ Využívá se na financování krátkodobé běžné i kapitálové potřeby. Peněžní ústav je poskytuje během rozpočtového období, ojediněle i na přelomu roku.

Střednědobé a dlouhodobé úvěry jsou většinou účelové a využívají se především na financování investic. Dříve než se obec rozhodne využít střednědobý nebo dlouhodobý úvěr, musí provést analýzu minulého a budoucího hospodaření po dobu umořování dluhu. Využití těchto druhů úvěrů k financování veřejné investice je spojeno s důkladným vyhodnocením zamýšlené investice a výběrem investiční varianty. Je tomu tak proto, že splácení jistiny a úroku zatíží nejen současnou, ale

⁴⁰ Srov. PEKOVÁ J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 266–275.

⁴¹ Srov. tamtéž, s. 268–270.

⁴² Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 101.

⁴³ Srov. ŽEHROVÁ, J. a PFEIFEROVÁ, D., *Finance municipalit*, s. 104.

⁴⁴ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 101.

i budoucí generaci, a musí tudíž být únosné. Použití těchto úvěrů nesmí být řešením už vzniklých problémů s financováním investic.⁴⁵

Obec se za úvěr musí zaručit. Může využít tyto způsoby ručení:

- **nemovitým majetkem,**
- **budoucími rozpočtovými příjmy** – ty však nelze přesně plánovat, jelikož jsou ovlivněny mnoha faktory. Předpokladem je reálný střednědobý rozpočtový výhled,
- **kombinací těchto dvou způsobů,**
- **třetí osobou** – tato osoba vlastní nemovitosti, kterými se může za obec zaručit (nesmí to být stát),
- **cennými papíry** (které emitoval jiný subjekt a které obec nakoupila) – v České republice se tento způsob ručení zatím příliš nepoužívá.⁴⁶

Příjmy z emise obligací

Dalším způsobem, jakým může obec financovat své investiční potřeby, je emise dlouhodobých cenných papírů, tzn. obligací. Ve vyspělých zemích používají tento způsob financování především větší města a regiony, neboť menší obce si emisi obligací nemohou zpravidla dovolit. Používá se i v případě, že není možné získat dlouhodobý úvěr. Výnosy z emise jsou příjmem kapitálového rozpočtu. Ručení je podobné jako při využití úvěru – emitent musí veřejnosti poskytnout podrobné informace o svém hospodaření, majetku atd., tedy o bonitě.

Výhodou emise obligací je okamžité získání finančních prostředků (resp. po skončení jejich prodeje). Nevýhodou je, že je získaná částka snížena o náklady emise (náklady na tisk, náklady na zprostředkování emise). Splácení těchto návratných prostředků nezatěžuje hospodaření obce pouze v současnosti, ale také do budoucna. To znamená, že se na jejich splácení bude podílet i budoucí generace.

Obec může emitovat obligace sama, nicméně většinou využívá zprostředkovatele (nejčastěji peněžní ústav). V takovém případě musí obec zaplatit poplatek za zprostředkování emise. Zprostředkovatel obstará vydání cenných papírů, vyplácení výnosů investorům, splácení a také provádí poradenskou činnost.⁴⁷

⁴⁵ Srov. PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 269–270.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 488.

⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 271–274.

Pokud chce obec emitovat obligace, musí písemně zažádat o povolení Ministerstva financí České republiky (dále jen MFČR). Záměr emitovat obligace schvaluje zastupitelstvo.⁴⁸

Návratné půjčky a NFV

Návratné půjčky a NFV mohou plynout z rozpočtu státu, krajů, jiných obcí a také ze státních fondů.⁴⁹ Tyto půjčky bývají většinou bezúročné. Poskytnutí takovéto půjčky je pouze na úvaze vyšší vládní úrovně, neexistuje na ni automatický nárok. Pravidla poskytování půjček a NFV upravuje zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.⁵⁰ Jelikož jsou tyto půjčky využívány především na financování investic, jsou zpravidla podmíněny finanční účastí obce, případně i kraje. V České republice jsou významné především nízce úročené půjčky ze Státního fondu rozvoje bydlení a ze Státního fondu životního prostředí (dále jen SFŽP).⁵¹

Finanční leasing

Další formou financování investičních potřeb obcí je tzv. komunální leasing. Tímto způsobem jsou pořizovány například investice do likvidace komunálního odpadu, modernizace komunálních bytů či čištění ulic. Finanční leasing umožňuje financovat investici plně z cizích zdrojů, nebo alespoň částečně. Leasingová společnost zakoupí obcí požadovaný hmotný majetek. Obec si poté, jako leasingový nájemce, tento majetek pronajme za leasingové nájemné. To je výdajem rozpočtu. Podkladem je leasingová smlouva.

Výhodou finančního leasingu je relativně rychlé pořízení investice. Splátkový kalendář je pružný a přizpůsobitelný finančním možnostem obce. Obec může pořídit investici i v případě, že nemůže získat jiné návratné prostředky nebo dotace. Nicméně ve srovnání s jinými způsoby financování je pořízení investice pomocí leasingu relativně finančně náročné.⁵²

⁴⁸ Srov. NAHODIL, F. et al., *Veřejné finance v České republice*, s. 72.

⁴⁹ Srov. tamtéž.

⁵⁰ Srov. PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 267.

⁵¹ Srov. tamtéž, s. 493.

⁵² Srov. tamtéž, s. 274–275.

Směnka

Směnka představuje způsob, jak může obec poměrně jednoduchým a pružným způsobem získat finanční prostředky nebo uhradit své závazky, a to s určitým časovým odstupem. Obce používají směnky vlastní i cizí. Vystavení směnky musí být schváleno zastupitelstvem.⁵³ Směnka slouží jako náhrada hotových peněz při placení, je tudíž směnitelná za peníze. Směnečná suma je relativně snadno vymahatelná soudní cestou. Využití směnky jako platebního prostředku upravuje zákon č. 191/1950 Sb., směnečný a šekový.⁵⁴

2.2 Výdaje rozpočtu obce

Stejně jako příjmy, i výdaje jsou podrobně členěny rozpočtovou skladbou. Druhové třídění člení výdaje na běžné (neinvestiční) a kapitálové (investiční). Rozpočtová skladba umožňuje třídit výdaje také na nenávratné a návratné, přičemž větší část tvoří výdaje nenávratné.⁵⁵ Schéma třídění výdajů rozpočtu obce je uvedeno v příl. 2, s. 64.

Výdaje lze členit i podle dalších hledisek:

- podle infrastruktury na ekonomické a sociální,
- podle ekonomického hlediska na běžné a kapitálové,
- podle rozpočtového plánování na plánované a neplánované,
- podle funkcí veřejných financí na alokační, stabilizační a redistribuční.⁵⁶

⁵³ Srov. ŽEHROVÁ, J. a PFEIFEROVÁ, D., *Finance municipalit*, s. 107.

⁵⁴ Srov. PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 275.

⁵⁵ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 213.

⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 212.

3 Zadluženost obcí v České republice a její řešení

Tato kapitola popisuje vývoj zadluženosti obcí v České republice, jmenuje příčiny rostoucí zadluženosti, uvádí nástroje řešení zadluženosti obcí používané v České republice a představuje další možnosti jejího řešení.

3.1 Vývoj zadluženosti obcí v České republice

Po roce 1993 se obce začaly obracet na kapitálový trh. Náprava zanedbané infrastruktury a potřeba rozvoje byla totiž natolik finančně náročná, že běžné příjmy obcím nestačily.⁵⁷ V 90. letech 20. století proto začal místní dluh prudce narůstat. Deficitnost rozpočtu (především jeho kapitálové části), která je hlavním důvodem rostoucí zadluženosti obcí, se postupně stala chronickým jevem. V posledních letech je zadlužena více než polovina obcí, a města s počtem obyvatel nad 5 000 jsou zadlužena skoro všechna. Největším problémem je přitom růst zadluženosti u malých a středních obcí, tzn. do 1 500 obyvatel.⁵⁸ Dluh těchto obcí má sice minimální dopad na celkový dluh obcí a stejně tak na dluh veřejný, nicméně je problémem pro obce samotné, jelikož ohrožuje jejich zdravou existenci. Tyto obce mají menší objem rozpočtu a schopnost splácet dluh pro ně tudíž představuje mnohem větší riziko než u velkých měst.

Celkový dluh obcí má převážně rostoucí charakter a příliš se nesnižuje (viz tab. 1, str. 21). Celkový dluh během celého sledovaného období rostl. Do roku 2003 stoupal poměrně rychle, od roku 2004 začal růst zpomalovat, v některých letech dokonce i mírně klesl. Celkový dluh obcí klesl v roce 2007 o 1,7 mld. Kč (tzn. asi o 2,1 %). Další pokles následoval v roce 2011, kdy celkový dluh klesl o 0,9 mld. Kč (tzn. asi o 1,1 %). Od roku 2000 do roku 2013 však celkový dluh obcí stoupl o 51,2 mld. Kč.

Celkovou zadluženost obcí zkresluje výrazný podíl 4 největších měst České republiky, tzn. Prahy, Brna, Ostravy a Plzně. V roce 2000 činil 41,2 % a v následujících letech měl stoupající charakter. Od roku 2004 začal klesat (v roce 2004 činil 61,4 %, v roce 2011 činil 46,6 %). V roce 2012 se opět zvýšil na 50,6 %. Tento trend pokračoval i v roce 2013, kdy podíl 4 největších měst stoupl na 53,4 %.

⁵⁷ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 191.

⁵⁸ Srov. PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 484–486.

Tab. 1 – Údaje o dluhu obcí České republiky (v mld. Kč) a vývoj procentního podílu 4 největších měst na celkové zadluženosti v letech 2000–2013

Ukazatel\ Rok	Úvěry	Komunální obligace	Přijaté fin. výpomoci a ost. dluhy	Celkem	% podíl 4 největších měst na celkové zadluženosti
2000	18,4	10,1	12,5	41	41,2
2001	22,6	13,3	12,4	48,3	50,1
2002	27,3	15,9	12,6	55,8	53
2003	35,2	21,7	13,5	70,4	60,2
2004	38,5	23,9	12,4	74,8	61,4
2005	43,7	23,5	11,8	79	61,3
2006	47,1	22,9	10,9	80,9	58,6
2007	46,7	22,6	9,9	79,2	58,5
2008	47,4	22,7	10	80,1	57,2
2009	55,8	14,7	10,1	80,6	48,8
2010	59,9	15,8	7,6	83,3	48,1
2011	60,9	14	7,5	82,4	46,6
2012	68,3	13,8	7,9	90	50,6
2013	68,8	15	8,4	92,2	53,4

Zdroj: Ministerstvo financí ČR.

Co se týče struktury dluhu obcí, dlouhodobě převažují úvěry, zatímco využití komunálních obligací a přijatých NFV a ostatních dluhů spíše klesá, případně stagnuje. U komunálních obligací je to způsobeno tím, že většina obcí si nemůže emisi obligací dovolit.⁵⁹ Úvěry byly využity především na technickou infrastrukturu, její rekonstrukci a výstavbu, na výstavbu bytového fondu či na rekonstrukce sportovních areálů, školských zařízení a jiné občanské vybavenosti. Byly rovněž použity na předfinancování investičních projektů financovaných z fondů EU. Některá statutární města využila úvěry poskytnuté Evropskou investiční bankou na zkvalitnění městské infrastruktury.

V roce 2013 bylo zadluženo 3 239 obcí z 6 248, což je 51,8 %. Počet zadlužených obcí je v posledních letech poměrně stabilní, v roce 2012 pouze mírně vzrostl (o 22 obcí).⁶⁰

Pokud rozdělíme obce podle velikostních kategorií, můžeme sledovat, že s rostoucím počtem obyvatel se zadluženost zvyšuje (viz tab. 2, s. 22). Je to dáno především skutečností, že obce s vyšším počtem obyvatel si půjčují větší objem

⁵⁹ Srov. PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 485.

⁶⁰ Srov. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2013, *Ministerstvo financí České republiky*, <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2013/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-201-17755>>.

peněžních prostředků než malé obce. V roce 2011 měl dluh obcí přepočtený na obyvatele ve většině velikostních kategorií spíše klesající charakter, v roce 2012 začal růst, nejvýrazněji vzrostl v největší velikostní kategorii nad 5 000 obyvatel. V roce 2013 však dluh přepočtený na obyvatele v této kategorii klesl a nejvíce vzrostl v nejmenší velikostní kategorii od 1 do 199 obyvatel.

Tab. 2 – Dluh obcí přepočtený na obyvatele podle velikostních kategorií v letech 2010–2013
(v Kč)

Rok\ Velikostní kategorie	2010	2011	2012	2013
1–199	3 170	2 705	2 954	3 827
200–499	3 230	3 011	3 458	3 943
500–999	3 430	3 383	3 327	3 356
1 000–4 999	4 199	4 245	4 371	4 244
Nad 5 000	7 664	7 615	8 114	8 006
Celkem/průměr	6 008	5 952	6 282	6 235

Zdroj: Czech Credit Bureau.

3.2 Příčiny rostoucí zadluženosti obcí

Mezi příčiny růstu dluhu patří:

- Neziskovost projektů, na které směřuje většina kapitálových výdajů obcí – tyto projekty negenerují žádné peníze, jež by mohly být využity na splacení dluhu, a nakonec je tyto projekty nutné splácet na vrub běžných příjmů, což je nebezpečné hlavně pro vykonávání funkcí malých obcí.
- Snadné získání úvěru, jelikož obce jsou pro peněžní ústavy poměrně málo rizikovými klienty.
- Alokace dotací na investiční záměry, na kterých se musí obec obvykle finančně podílet, aby tyto prostředky získala, což většinou řeší přijetím úvěru.
- Čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU, které taktéž vyžadují finanční účast žadatele. Navíc profinancování projektu je většinou uskutečněno až po jeho realizaci, Obce si proto musí do té doby finanční prostředky na celou realizaci investičního projektu půjčit.⁶¹
- Finanční nákladnost investic – obce musí využít návratné příjmy k pořízení investice z důvodu nedostatku vlastních prostředků.

⁶¹ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 196.

- Nedostatečná zkušenost obcí se zadlužením – malá zkušenost se týká především jejich orgánů. Členové zastupitelstva mnohdy nedovedou dostatečně posoudit tíhu dluhové služby do budoucna, když rozhodují o využití návratných příjmů se střednědobou a dlouhodobou splatností.⁶²

3.3 Regulace zadluženosti obcí

V posledních letech dluh obcí sice roste poměrně nízkým tempem. Stále však roste dluh malých obcí, u nichž může zadlužení způsobit problémy se splácením jejich dluhu. Dalším důvodem, který hovoří pro regulaci zadluženosti, je také dynamický růst municipálního dluhu v 90. letech.⁶³ Navíc je dluh územních samospráv součástí veřejného dluhu, jehož podíl na HDP nesmí podle Maastrichtských kritérií překročit 60 %.⁶⁴

Regulace zadluženosti obcí je v České republice poměrně volná. Obce nejsou nijak omezeny, co se týče objemu půjčených prostředků, účelu jejich využití nebo smluvních podmínek.⁶⁵ I když stát podle zákona o obcích neručí za hospodaření a závazky obcí, měl by se řešením jejich zadluženosti zabývat, jelikož má negativní dopady nejen na obce, ale i na stát samotný. Obci může hrozit, že nebude schopna poskytovat veřejné statky, například veřejné osvětlení nebo odvoz komunálního odpadu. Stejně tak může dojít k neschopnosti výkonu přenesené působnosti, což by byl pro stát vážný problém. Značným problémem by byl též nezájem obyvatel podílet se na správě obce v případě její nadměrné zadluženosti, jelikož by to vedlo k ochromení vnitřního fungování obce.⁶⁶

3.3.1 Nástroje řešení zadluženosti obcí v České republice

Regulace zadluženosti územních rozpočtů v České republice má zatím spíše nepřímý charakter. Určité formy regulace můžeme nalézt v zákonech, které upravují hospodaření územních samosprávných celků.

V **zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích** se jedná především o § 38. Obec musí dodržovat určitá pravidla při využívání svého majetku, musí ho užívat účelně

⁶² Srov. PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 484.

⁶³ Srov. PEKOVÁ, J., *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*, s. 534.

⁶⁴ Srov. tamtéž, s. 503.

⁶⁵ Srov. POSPÍŠIL, R., *Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva*, s. 79-80.

⁶⁶ Srov. ŠULCOVÁ, E., *Municipal debt – solution and prevention, Dny práva 2011 – Finance veřejného sektoru*, <<http://dp2011.sehnalek.cz/files/sbornik/financ.pdf>>.

a hospodárně. Jako dluh je třeba vnímat ručitelský závazek, proto tento zákon omezuje možnost ručení za závazky jiných subjektů.⁶⁷ Obec nesmí ručit za závazky fyzických a právnických osob. Existují však výjimky - obec může ručit například za závazky bytových družstev, honebních společenstev, osob zřízených obcí, krajem nebo státem apod.⁶⁸ Toto pravidlo je zakotveno v zákoně o obcích až od 31. prosince 2001. Opatření je reakcí na špatnou zkušenost z 90. let 20. století a začátku 21. století, kdy se obce dostávaly do problémů tím, že ručily za závazky podnikatelů a v případě jejich úpadku musely splnit své ručitelské závazky. Obec tak mohla pozbýt majetek vysoké hodnoty.⁶⁹

Určitou formu regulace lze najít i v **zákoně č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů**. Podle tohoto zákona by měly obce sestavovat zpravidla vyrovnané rozpočty. Schodkový rozpočet může být schválen, pouze pokud je stanoveno, jak bude schodek rozpočtu kryt. Nesmí být však kryt dotací ze státního rozpočtu. Obce tedy nemohou spoléhat na pomoc státu v případě předlužení a počítat s tím, že jim pomůže se splácením dluhu.⁷⁰

Dalším nepřímým opatřením je nástroj přezkoumávání hospodaření obcí, který má formu **zákona č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí**. Toto přezkoumání se nezaměřuje jen na dodržování předpisů pro hospodaření obce, na nakládání a hospodaření s majetkem ve vlastnictví obce a na zadávání a realizaci veřejných zakázek, ale je také zacíleno na pohledávky a závazky obce, závazky, za které se obec zaručila, a také na zástavy majetku ve prospěch třetích osob.⁷¹ Zpráva o přezkoumání musí obsahovat upozornění na rizika, která mohou nepříznivě ovlivnit budoucí hospodaření obce.⁷²

K nástrojům regulace zadluženosti lze zařadit také povolování emise komunálních obligací MFČR (**zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech**). § 27 odstavec 2 tohoto zákona říká, že: „K vydání komunálních dluhopisů je nutný předchozí souhlas ministerstva.“⁷³ V odstavci 4 je pak uvedeno, že MFČR může souhlas neudělit, pokud posoudí

⁶⁷ Srov. ŠULCOVÁ, E., Municipal debt – solution and prevention, *Dny práva 2011 – Finance veřejného sektoru*, <<http://dp2011.sehnalek.cz/files/sbornik/financ.pdf>>.

⁶⁸ Srov. § 38, odst. 3 zák. č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁶⁹ Srov. BŘEŇ, J., Ručení obce za závazky fyzických a právnických osob, *Deník veřejné správy*, <<http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6495600>>.

⁷⁰ Srov. PEKOVÁ, J., *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*, s. 534.

⁷¹ Srov. OTRUSINOVÁ, M., *Hospodaření nepodnikatelských organizací: studijní pomůcka pro distanční studium*, s. 60.

⁷² Srov. § 10, odst. 4 zák. č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.

⁷³ § 27, odst. 2 zák. č. 190/2004 Sb., o dluhopisech.

ekonomickou situaci územního samosprávného celku jako nevyhovující pro plnění závazků vyplývajících z vydání komunálních dluhopisů.⁷⁴

Monitoring hospodaření obcí

V letech 2004–2008 byl pro sledování zadluženosti užíván ukazatel dluhové služby.⁷⁵ Tento způsob však byl kvůli svým nedostatkům roku 2008 nahrazen novým systémem monitorování zadluženosti obcí. Bylo tak učiněno na základě **usnesení vlády ČR ze dne 12. listopadu 2008 č. 1935 o monitoringu hospodaření obcí**. Tento systém je založen na výpočtu soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (dále jen SIMU).⁷⁶ SIMU obsahuje 16 informativních ukazatelů a 2 monitorující ukazatele.

„A. Informativní ukazatele:

- počet obyvatel obce
- příjem celkem (po konsolidaci)
- úroky
- uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků
- dluhová služba celkem
- ukazatel dluhové služby (v %)
- aktiva celkem
- cizí zdroje
- stav na bankovních účtech celkem
- úvěry a komunální dluhopisy
- přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy
- zadluženost celkem
- podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)
- 8-leté saldo
- oběžná aktiva
- krátkodobé závazky

B. Monitorující ukazatele:

- podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)

⁷⁴ Srov. § 27, odst. 4 zák. č. 190/2004 Sb., o dluhopisech.

⁷⁵ Srov. ŠULCOVÁ, E., Municipal debt – solution and prevention, *Dny práva 2011 – Finance veřejného sektoru*, <<http://dp2011.sehnalek.cz/files/sbornik/financ.pdf>>.

⁷⁶ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 201.

- celková (běžná) likvidita.⁷⁷

Tyto ukazatele jsou vypočítávány každý rok na základě dat z účetních a finančních výkazů obcí (FIN 2-12 M a Rozvaha). O výpočet ukazatelů se stará MFČR, na obce tudíž nejsou kladeny žádné další finanční ani administrativní nároky.

„Obce, jejichž ukazatel celkové likvidity bude k 31. 12. daného roku v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům vyšší než 25 %, budou osloveny dopisem ministra financí a požádány o zdůvodnění tohoto stavu a o stanovisko zastupitelstva dané obce.“⁷⁸ Vyhodnoceno bude také hospodaření obcí, jejichž ukazatel celkové likvidity se pohybuje v intervalu $<0; 1>$, především těch, u kterých se tato situace opakuje. Pokud i přesto budou mít tyto obce problémy s platební schopností, MFČR jim nabídne pomoc v podobě analýzy problémů a doporučení dalšího postupu.⁷⁹

Účelem těchto ukazatelů je nejen poskytovat informace o zadlužení obcí, ale také o schopnosti dostát krátkodobým závazkům (tzn. o běžné likviditě).

Co se týče budoucnosti, dalším řešením zadluženosti obcí by mělo být přijetí **ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti neboli finanční ústavy**. Finanční ústava by měla přispět k omezení zadluženosti nejen státu, ale také obcí a krajů.⁸⁰ „V případě obcí a krajů by zadlužení nemělo podle návrhu přesáhnout 60 procent průměru jejich celkových příjmů za poslední čtyři roky. Pokud se tak stane, budou muset územní samosprávné celky celkovou výši svého dluhu začít snižovat. Pokud ke snižování dluhu obec nepřistoupí, bude moci ministerstvo financí rozhodnout o pozastavení převodu jejího podílu na výnosu daní.“⁸¹ Vláda původně předpokládala, že finanční ústavu zavede k lednu 2015, jednání o finanční ústavě však byla přerušena. Kabinet by se měl vrátit k návrhu zákona v březnu 2015, přičemž nyní předpokládá účinnost zákona od ledna roku 2016. Opatření týkající se zadluženosti obcí by pak měla být účinná od roku 2018.⁸²

⁷⁷ Monitoring hospodaření obcí, *Ministerstvo financí České republiky*, <<http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/hospodareni-kraju-a-obci/monitoring-hospodareni-obci>>.

⁷⁸ Tamtéž.

⁷⁹ Srov. tamtéž.

⁸⁰ Srov. ČTK, Vláda přerušila jednání o finanční ústavě, *České noviny.cz*, <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vlada-prerusila-jednani-o-financni-ustave/1179214>>.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Srov. tamtéž.

3.3.2 Další možnosti řešení zadluženosti obcí

Výše uvedené právní mechanismy proti zadluženosti jsou nedostatečné a nedokáží skutečně zabránit nadměrné zadluženosti obcí. Ve způsobu řešení zadluženosti jsou stále nedostatky a mezery.

Neexistuje kupříkladu definice majetku, který není možné zastavit. Mělo by se jednat například o radnice, školy, komunikace apod., tedy o majetek uspokojující základní veřejné potřeby. Naopak pozemky, budovy a movité věci, které nejsou součástí nezastavitelného majetku, by mělo být možné zastavit. U ostatního majetku by měl být požadován souhlas třípětinové většiny zastupitelstva.⁸³

Dalším problémem je neexistence pravidel upravujících postup obce nebo státu v případě již vzniklé nadměrné zadluženosti. Insolvenční zákon se totiž na obce nevztahuje. Obci, která se nachází ve stavu odpovídajícímu úpadku, by mělo být umožněno projít insolvenčním řízením podle zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení. Všechny způsoby řešení úpadku, které jsou uvedeny v tomto zákoně, jsou aplikovatelné na obce (s některými odchylkami). Nejvhodnějšími způsoby řešení úpadku jsou oddlužení nebo konkurs.⁸⁴

Odborná veřejnost také navrhuje, že by mělo dojít ke změně pravidel přijímání úvěrů. Pokud by měl úvěr přesahovat 50 % běžných příjmů obce, musela by jej schválit nejméně třípětinová většina zastupitelstva. Také by mělo platit, že územní samospráva může využít cizí zdroje pouze pro financování kapitálových výdajů. Financování běžných výdajů tímto způsobem by mělo být zakázané, pokud se tedy nejedná o krátkodobé financování k překlenutí dočasného nesouladu mezi příjmy a výdaji.

V České republice neexistuje monitorovací orgán nebo agentura zabývající se monitoringem dluhů obcí, analyzováním rizik spojených s úvěry a ratingem. Existují pouze soukromé instituce, jako například Czech Credit Bureau, a.s.

Územní samosprávy by také měly mít zakázáno spekulativně investovat. Omezeno nebo zakázáno by mělo být například investování do akcií, jelikož je nadměrně rizikové.⁸⁵

⁸³ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 203.

⁸⁴ Srov. KYPETOVÁ, J., *Prevence a řešení předluženosti obcí*, *Deník veřejné správy*, <<http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6568690>>.

⁸⁵ Srov. PROVAZNÍKOVÁ, R. a SEDLÁČKOVÁ, O., *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*, s. 204.

4 Zhodnocení zadluženosti vybraného vzorku obcí v letech 2010–2013

V následující kapitole bude zhodnocena zadluženost 10 vybraných obcí Olomouckého kraje ve velikostní kategorii 500–999 obyvatel. Konkrétně se jedná o obce Beňov, Brníčko, Černotín, Domašov nad Bystřicí, Klenovice na Hané, Rovensko, Štarnov, Ústí, Víceměřice a Želatovice. U každé obce je uvedena stručná charakteristika a tabulky, které obsahují údaje o zadluženosti obce a jejím vývoji. Dále jsou uvedeny informace o využití dluhů. Grafy zobrazující vývoj zadluženosti jednotlivých obcí se nacházejí v přílohách.

Pro zhodnocení zadluženosti těchto obcí budou použity následující ukazatele SIMU – úvěry a komunální dluhopisy, přijaté NFV a ostatní dluhy a zadluženost celkem (ukazatel přijaté NFV a ostatní dluhy obsahuje krátkodobé a dlouhodobé směnky k úhradě, krátkodobé a dlouhodobé přijaté NFV, krátkodobé a dlouhodobé závazky z ručení a jiné krátkodobé půjčky). Dalším ukazatelem, který bude užít, je ukazatel zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele. Ten bude následně použit pro srovnání zadluženosti obcí.

Informace o obcích budou čerpány z internetových stránek obcí. V případě, že potřebné informace nebudou uvedeny na stránkách obcí, budou čerpány z internetové stránky Místopisný průvodce po České republice nebo z internetových stránek mikroregionu, kterého je obec členem. Hodnoty ukazatelů SIMU budou čerpány z informačního portálu MFČR Monitor, konkrétně z části Územní monitor. Informace o počtu obyvatel budou čerpány z dat Českého statistického úřadu. Ukazatel zadluženosti na 1 obyvatele bude vypočten jako podíl ukazatele zadluženost celkem a počtu obyvatel obce. Informace o dluzích budou čerpány ze závěrečných účtů obcí, z usnesení zastupitelstev, případně z obecních zpravodajů.

4.1 Obec Beňov

Obec Beňov leží asi 6 kilometrů jihovýchodně od města Přerov na předhůří Podbeskydské pahorkatiny na levém břehu řeky Moštěnky. Součástí obce je místní část Prusy, která leží 1,5 kilometru severovýchodně od Beňova. Obec je členem Mikroregionu Moštěnka.

V obci se nachází základní škola a mateřská škola, dvě prodejny smíšeného zboží a dvě pohostinství. Ke sportovnímu vyžití slouží tenisový kurt a fotbalové hřiště. Je zde

zaveden plynovod a kanalizace. Obec má také místní kabelový televizní kanál, který slouží k informování občanů o aktualitách a událostech.

Obec Beňov postihly v roce 2010 povodně, většina investičních akcí tedy souvisela s následnými opravami škod.⁸⁶

V tabulce 3 je zobrazen vývoj zadluženost obce Beňov v letech 2010–2013.

Tab. 3 – Zadluženost obce Beňov a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	532 040 Kč	2 047 313 Kč	320 852 Kč	847 000 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Zadluženost celkem	532 040 Kč	2 047 313 Kč	320 852 Kč	847 000 Kč
Počet obyvatel	710	710	701	684
Zadluženost na 1 obyvatele*	749 Kč	2 884 Kč	458 Kč	1 238 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

Jak je patrné z tabulky 3, obec ke svému financování za sledované období používala pouze úvěry. Přijaté NFV a ostatní dluhy nevyužila. V roce 2010 obec splácela úvěr, který přijala v minulosti na investiční akce. V listopadu roku 2011 se obci podařilo dlužnou částku splatit. Nicméně v tomto roce sjednala dva nové úvěry. Úvěr ve výši 700 000 Kč obec přijala od České spořitelny, a.s. Tento úvěr sloužil k dofinancování 10 % z částky 6 860 000 Kč poskytnuté Ministerstvem pro místní rozvoj ČR na opravu cest, mostů a na opravu a zabezpečení svahu nad fotbalovým hřištěm. Druhý úvěr, ve výši 1 365 492 Kč, přijala obec od České spořitelny, a.s. na vyčištění vodotečí v Beňově a v místní části Prusy, na opravu zatrubnění a na opravu chodníků a cest nad fotbalovým hřištěm.⁸⁷ V roce 2013 obec přijala úvěr od České spořitelny, a.s. ve výši 850 000 Kč. Ten byl využit na opravy propadlých cest.⁸⁸

⁸⁶ Srov. OBEC BEŇOV, O Beňově, *Obec Beňov*, <<http://www.benov.cz/index.php?nid=1242&lid=cs&oid=456299>>.

⁸⁷ Srov. OBEC BEŇOV, Bulletin obce Beňov 01/2012, *Obec Beňov*, <<http://www.benov.cz/file.php?nid=1242&oid=2744739>>.

⁸⁸ Srov. OBEC BEŇOV, Bulletin obce Beňov 01/2014, *Obec Beňov*, <<http://www.benov.cz/file.php?nid=1242&oid=3767636>>.

Zadluženost na 1 obyvatele činila v roce 2010 794 Kč. V roce 2011 stoupla o 285,1 % z důvodu přijetí úvěru. V roce 2012 klesla o 84,2 %. Nicméně v roce 2013 stoupla o 170,3 %, což bylo zapříčiněno přijetím nového úvěru a částečně i poklesem počtu obyvatel.

4.2 Obec Brníčko

Obec Brníčko leží 9 kilometrů jižně od města Šumperk v kopcovitém terénu Úsovské vrchoviny. Místní část Strupšín byla k obci připojena v roce 1976. Obec je součástí Svazku obcí Povodí Loučka.

V obci se nachází základní a mateřská škola, pošta, knihovna, dvě prodejny smíšeného zboží a dvě pohostinství. Ke sportovnímu vyžití slouží fotbalové hřiště. V obci je vybudován vodovod a kanalizace.⁸⁹

V tabulce 4 je zobrazen vývoj zadluženost obce Brníčko v letech 2010–2013.

Tab. 4 – Zadluženost obce Brníčko a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	350 000 Kč	175 200 Kč	0 Kč	0 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Zadluženost celkem	350 000 Kč	175 200 Kč	0 Kč	0 Kč
Počet obyvatel	628	641	650	643
Zadluženost na 1 obyvatele*	557 Kč	273 Kč	0 Kč	0 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

Obec ke svému financování používala ve sledovaném období pouze úvěry, přijaté NFV a jiné dluhy nevyužila. V letech 2010 a 2011 obec splácela úvěr z roku 2007, jenž činil 876 000 Kč. Tento úvěr obec využila k dofinancování celkových nákladů na výstavbu vodovodu ve Strupšíně, na kterou získala dotaci z Fondu pro obnovu a výstavbu vodohospodářské infrastruktury v Olomouckém kraji ve výši

⁸⁹ Srov. OBEC BRNÍČKO, Úvod, *Obec Brníčko*, <<http://www.brnicko.estranky.cz/>>.

3 500 000 Kč.⁹⁰ Tento úvěr byl v roce 2012 zcela splacen. Do roku 2013 se obec dále nezadlužovala.

Zadluženost na 1 obyvatele v roce 2010 činila 557 Kč a postupně klesala. V roce 2011 klesla o 51 %. V letech 2012 a 2013 byla zadluženost na 1 obyvatele nulová.

4.3 Obec Černotín

Obec Černotín leží 5 kilometrů východně od města Hranice na území devonského vápence. K obci patří místní část Hluzov, se kterou se obec sloučila v roce 1983. Obec náleží do Mikroregionu Hranicko.

V obci se nachází základní a mateřská škola, knihovna a pošta. Ke sportovnímu využití slouží fotbalové hřiště, víceúčelové hřiště, in-line hřiště a tenisový kurt. Je zde vybudován vodovod, plynovod a kanalizace.⁹¹

V tabulce 5 je zobrazen vývoj zadluženosti obce Černotín v letech 2010–2013.

Tab. 5 – Zadluženost obce Černotín a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	9 100 000 Kč	8 287 857 Kč	7 443 518 Kč	4 998 674 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Zadluženost celkem	9 100 000 Kč	8 287 857 Kč	7 443 518 Kč	4 998 674 Kč
Počet obyvatel	752	757	784	778
Zadluženost na 1 obyvatele*	12 101 Kč	10 948 Kč	9 494 Kč	6 425 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

Obec ke svému financování používala během celého období pouze úvěry, přijaté NFV a jiné dluhy nevyužívala. V roce 2010 přijala obec Černotín úvěr ve výši 9 100 000 Kč od Komerční banky. Úvěr byl využit na výstavbu infrastruktury

⁹⁰ Srov. OBEC BRNÍČKO, Zpravodaj 2007, *Obec Brníčko – oficiální webové stránky*, <http://www.brnicko.estranky.cz/clanky/obec/zpravodaj/vyrocní-vyhodnocení-cinnosti-zastupitelstva-obce-brnicko_.html>.

⁹¹ Srov. MIKROREGION HRANICKO, *Obec Černotín, Mikroregion Hranicko*, <<http://www.regionhranicko.cz/mikroregion-hranicko/clenske-obce/Cernotin-48>>.

pro 15 rodinných domů v obci. Tento úvěr obec splácela po celé sledované období. Žádné další úvěry nepřijala.⁹²

Zadluženost na 1 obyvatele v roce 2010 činila 12 101 Kč. Jelikož obec výše uvedený úvěr postupně splácela, zadluženost na 1 obyvatele klesala. V roce 2011 klesla o 9,5 %, v roce 2012 klesla o 13,3 % a v roce 2013 klesla o 32,3 %.

4.4 Obec Domašov nad Bystřicí

Obec Domašov nad Bystřicí se nachází asi 23 kilometrů od Olomouce na úpatí Nížkého Jeseníku. Je součástí Mikroregionu Moravskobrounsko.

V obci se nachází mateřská škola, pošta, zdravotnické zařízení a sportovní hřiště. Je zde vybudován vodovod.⁹³

Vývoj zadluženosti obce Domašov nad Bystřicí v letech 2010–2013 je zobrazen v tabulce 6.

Tab. 6 – Zadluženost obce Domašov nad Bystřicí a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	12 900 000 Kč	9 500 000 Kč	8 500 000 Kč	7 500 000 Kč
Zadluženost celkem	12 900 000 Kč	9 500 000 Kč	8 500 000 Kč	7 500 000 Kč
Počet obyvatel	516	502	501	503
Zadluženost na 1 obyvatele*	25 000 Kč	18 924 Kč	16 966 Kč	14 911 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

Dluh obce je tvořen NFV ze státního rozpočtu. Ta byla určena na úhradu závazku, který obci vznikl poté, co se v roce 1996 zaručila za úvěr firmy Salicia s.r.o. do výše 35 mil. Kč. Firma Salicia s.r.o. následně zkrachovala a zanikla. Věřitelé proto začali dlužnou částku i s úroky vymáhat po obci. Obec se proti platebnímu rozkazu odvolala, Vrchní soud v Olomouci však směnečný platební rozkaz roku 2007 potvrdil. V té době

⁹² Srov. OBEC ČERNOTÍN, Návrh závěrečného účtu obce Černotín za rok 2011, *Obec Černotín*, <http://www.cernotin.cz/hospodareni/navrh_zaver_uctu_2011.pdf>.

⁹³ Srov. FERANEC, T., Základní údaje o obci Domašov, *Mikroregion Moravskobrounsko*, <<http://mikroregion.morberoun.cz/zakladni-udaje-o-obci-domasov/d-1038/p1=1067>>.

dluh kvůli úročení činil 58 mil. Kč, a majetek obce tak skončil v exekuci. Věřitel se následně rozhodl, že obci odpustí z dluhu 30 mil. Kč, pokud bude dluh v nejbližší době uhrazen za pomoci MFČR a Olomouckého kraje. MFČR v roce 2008 rozhodlo o poskytnutí NFV ve výši 22,4 mil. Kč, přičemž doba splatnosti je do roku 2021.⁹⁴

Vzhledem k vysokému zadlužení obce je zadluženost na 1 obyvatele ve sledovaném období značná. V roce 2010 činila 25 000 Kč. Vzhledem ke splácení dluhu během sledovaného období klesala. V roce 2011 klesla zadluženost na 1 obyvatele o 24,3 %, v roce 2012 o 10,4 % a v roce 2013 o 12,1 %.

4.5 Obec Klenovice na Hané

Obec Klenovice na Hané leží 12 kilometrů jihovýchodně od města Prostějov. Je součástí Svazku obcí Prostějov-venkov.

V obci se nachází základní a mateřská škola, základní umělecká škola, knihovna, pošta a zdravotní středisko. Obec nabízí i různé možnosti sportovního vyžití – v obci je fotbalové hřiště, víceúčelové hřiště a tenisový kurt.⁹⁵ Je zde vybudován vodovod, plynovod a kanalizace.⁹⁶

V tabulce 7 je zobrazen vývoj zadluženost obce Klenovice na Hané v letech 2010–2013.

Tab. 7 – Zadluženost obce Klenovice na Hané a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	1 249 000 Kč	1 076 752 Kč	898 053 Kč	712 516 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Zadluženost celkem	1 249 000 Kč	1 076 752 Kč	898 053 Kč	712 516 Kč
Počet obyvatel	837	835	829	821
Zadluženost na 1 obyvatele*	1 492 Kč	1 290 Kč	1 083 Kč	868 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

⁹⁴ Srov. ŠTEVANKA, L., *Dluh obce*, <<http://www.domasovnadbystrici.cz/o-obci/dluh-obce/>>.

⁹⁵ Srov. SVAZEK OBCÍ PROSTĚJOV – VENKOV, Klenovice na Hané, *Svazek obcí Prostějov – venkov*, <<http://www.pv-venkov.cz/index.php?nid=2904&lid=cs&oid=322558>>.

⁹⁶ Srov. CETKOVSKÝ, S., Klenovice na Hané, *Města a obce online*, <<http://mesta.obce.cz/zsu/vyhledat-6612.htm>>.

Jak je vidět z tabulky 7, obec ke svému financování použila pouze úvěr, přijaté NfV a ostatní dluhy nevyužila. V roce 2007 obec přijala úvěr od Komerční banky, a.s. ve výši 1 779 368 Kč. Úvěr byl využit na dofinancování akce „Klenovice na Hané – bytový dům 6 bytových jednotek“. Obec úvěr splácela po celé sledované období.⁹⁷

Zadluženost na 1 obyvatele v roce 2010 činila 1 492 Kč a postupně klesala. V roce 2011 klesla o 13,5 %, v roce 2012 o 16,1 % a v roce 2013 o 19,9 %.

4.6 Obec Rovensko

Obec Rovensko se nachází 4 kilometry na sever od města Zábřeh a 11 kilometrů na jihozápad od města Šumperk. Obec je členem Mikroregionu Zábřežsko.

V obci se nachází základní i mateřská škola a knihovna. Pro volnočasové aktivity je zde sportovní hřiště a tělocvična. Obec je plynofikována, je zde veřejný vodovod a v roce 2013 byla vybudována také kanalizace.⁹⁸

V tabulce 8 je zobrazen vývoj zadluženost obce Rovensko v letech 2010–2013.

Tab. 8 – Zadluženost obce Rovensko a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	4 208 100 Kč
Přijaté NfV a ost. dluhy	0 Kč	231 033 Kč	3 730 690 Kč	3 760 362 Kč
Zadluženost celkem	0 Kč	231 033 Kč	3 730 690 Kč	7 968 462 Kč
Počet obyvatel	778	786	789	786
Zadluženost na 1 obyvatele*	0 Kč	294 Kč	4 728 Kč	10 138 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

Jak je vidět z tabulky 8, v roce 2010 obec zadlužená nebyla. V roce 2011 se SFŽP zavázal poskytnout obci Rovensko půjčku ve výši 4 244 669 Kč na stavbu splaškové

⁹⁷ Srov. CETKOVSKÝ, S., Usnesení ze 4. zasedání Zastupitelstva obce Klenovice na Hané konané dne 22. 5. 2007, *Klenovice na Hané*, <<http://www.klenovicenahane.cz/usneseni-ze-4-zasedani-zo/d-1036/p1=63>>.

⁹⁸ Srov. OBEC ROVENSKO, Titulní strana, *Obec Rovensko*, <<http://www.rovensko-morava.cz/titulni-strana/>>.

kanalizace a přečerpávací stanice.⁹⁹ V tomto roce obec čerpala ze SFŽP 231 033 Kč.¹⁰⁰ Další část půjčky, ve výši 3 499 657 Kč, obec čerpala v roce 2012.¹⁰¹ V roce 2013 čerpala půjčku ze SFŽP ve výši 427 972 Kč. Na stavbu splaškové kanalizace a přečerpávací stanice přijala obec v roce 2013 také úvěr od České spořitelny, a.s. ve výši 4 500 000 Kč.¹⁰²

Zadluženost na 1 obyvatele byla v roce 2010 nulová. Po přijetí půjčky se SFŽP v roce 2011 činila zadluženost na 1 obyvatele 249 Kč. V roce 2012 vzrostla o 1 508 % kvůli dalšímu čerpání půjčky. V roce 2013 stoupla o 114 % z důvodu čerpání půjčky a přijetí úvěru.

4.7 Obec Štarnov

Obec Štarnov se nachází asi 7 kilometrů na jih od Šternberka. Je součástí Mikroregionu Šternbersko.

Obec má vlastní základní i mateřskou školu, nachází se zde tělocvična, knihovna, pohostinství a prodejna se smíšeným zbožím. V obci je vybudovaná kompletní infrastruktura.¹⁰³

V tabulce 9 na straně 36 je zobrazen vývoj zadluženost obce Štarnov v letech 2010–2013.

Dluh obce byl ve sledovaném období tvořen pouze úvěrem. V roce 2008 obec přijala úvěr ve výši 6 mil. Kč od Volksbank CZ, a.s., který byl využit na financování koupě stavebních pozemků do vlastnictví obce. Tento úvěr obec splácela až do roku 2012.¹⁰⁴ V roce 2013 sjednala obec úvěrovou smlouvu s Českou spořitelnou, a.s.

⁹⁹ Srov. DOMESOVÁ, P., Zápis č. 9/2011 ze zasedání zastupitelstva obce Rovensko, konaného dne 24. 10. 2011 v 18:00 hod. v zasedací místnosti Obecního úřadu Rovensko, *Obec Rovensko*, <http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/editor/118cs_7.pdf&original=Z%C3%A1pis+9+2011.pdf>.

¹⁰⁰ Srov. DOMESOVÁ, P., Závěrečný účet obce Rovensko za rok 2011, *Obec Rovensko*, <http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah110_2.pdf&original=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det+roku+2011.pdf>.

¹⁰¹ Srov. DOMESOVÁ, P., Závěrečný účet obce Rovensko za rok 2012, *Obec Rovensko*, <http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah114.pdf&original=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det+2012.pdf>.

¹⁰² Srov. DOMESOVÁ, P., Závěrečný účet obce Rovensko za rok 2013, *Obec Rovensko*, <http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah275_6.pdf&original=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det+obce+2013.pdf>.

¹⁰³ Srov. Štarnov, *Místopisný průvodce po České republice*, <http://www.mistopisy.cz/soucasnost_starnov-4301.html>.

¹⁰⁴ Srov. OBEC ŠTARNOV. Usnesení Zastupitelstva obce Štarnov č. 1/2008 ze dne 23. 1. 2008, *Obec Štarnov*, <<http://www.starnov.cz/download.php?id=22>>.

na úvěr ve výši 8 000 000 Kč.¹⁰⁵ V témže roce čerpala z úvěrového účtu celkem 2 444 890 Kč.¹⁰⁶

Zadluženost na 1 obyvatele v roce 2011 klesla o 52,8 %. V roce 2012, kdy byl úvěr splacen, byla zadluženost na 1 obyvatele nulová. V roce 2013 opět stoupla.

Tab. 9 – Zadluženost obce Štarnov a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	3 872 000 Kč	1 871 800 Kč	0 Kč	2 444 890 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Zadluženost celkem	3 872 000 Kč	1 871 800 Kč	0 Kč	2 444 890 Kč
Počet obyvatel	653	668	670	682
Zadluženost na 1 obyvatele*	5 930 Kč	2 802 Kč	0 Kč	3 585 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

4.8 Obec Ústí

Obec Ústí leží přibližně 5 kilometrů východně od města Hranice na levém břehu řeky Bečvy. Obec je součástí Mikroregionu Hranicko.

V obci se nachází veškerá infrastruktura, základní a mateřská škola, prodejna se smíšeným zbožím, knihovna a pohostinství. Obec nabízí několik možností sportovního vyžití, například sportovní areál včetně fotbalového a víceúčelového hřiště nebo bruslařskou dráhu.¹⁰⁷

V tabulce 10 na straně 37 je zobrazen vývoj zadluženost obce Ústí v letech 2010–2013.

Obec ve sledovaném období využívala jak úvěry, tak přijaté NFV. Obec v roce 2004 přijala úvěr od Komerční banky, a.s. ve výši 1 mil. Kč na financování stavby kanalizace a čističky odpadních vod (dále jen ČOV).¹⁰⁸ V roce 2005 získala

¹⁰⁵ Srov. OBEC ŠTARNOV, Usnesení Zastupitelstva obce Štarnov č. 2/2013 ze dne 6. 5. 2013, *Obec Štarnov*, <<http://www.starnov.cz/download.php?id=150>>.

¹⁰⁶ Srov. JEMELKOVÁ, J., Rozbor hospodaření obce Štarnova za rok 2013, *Obec Štarnov*, <<http://www.starnov.cz/download.php?id=195>>.

¹⁰⁷ Srov. OBEC ÚSTÍ, O obci Ústí, *Obec Ústí*, <<http://www.obec-usti.cz/informace-o-obci/o-obci-usti/>>.

¹⁰⁸ Srov. OBEC ÚSTÍ, Ústecký zpravodaj: prosinec 2004, *Obec Ústí*, <http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/285cs_1.pdf&original=%C3%9AZ+%C4%8D.+21++prosinec+2004.pdf>.

na financování této investice půjčku od SFŽP ve výši 3 739 979 Kč.¹⁰⁹ Oba tyto závazky obec splácela během celého sledovaného období. V roce 2013 obec realizovala projekt s názvem „Energetické úspory objektů Základní a mateřské školy Ústí“. Na tuto akci přijala dva úvěry od Komerční banky, a.s., jeden ve výši 3 200 000 Kč na předfinancování dotace z rozpočtu Evropské unie, druhý ve výši 3 800 000 Kč na spolufinancování projektu.¹¹⁰ Splatnost úvěru na předfinancování dotace byla předpokládána v roce 2014, dotace však byla poskytnuta již v roce 2013. Splatnost úvěru na spolufinancování projektu je do roku 2019.¹¹¹

Zadluženost na 1 obyvatele v roce 2010 činila 3 334 Kč, v následujících letech klesala. V roce 2011 klesla o 28,9 %, v roce 2012 o 36,1 %. V roce 2013 prudce stoupla o 394 % z důvodu přijetí úvěru.

Tab. 10 – Zadluženost obce Ústí a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	308 000 Kč	205 400 Kč	102 600 Kč	3 634 700 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	1 499 000 Kč	1 122 979 Kč	746 979 Kč	370 979 Kč
Zadluženost celkem	1 807 000 Kč	1 328 379 Kč	849 579 Kč	4 005 679 Kč
Počet obyvatel	542	560	560	546
Zadluženost na 1 obyvatele*	3 334 Kč	2 372 Kč	1 517 Kč	7 336 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

4.9 Obec Víceměřice

Obec Víceměřice se nachází asi 18 kilometrů jižně od města Prostějov. Jedná se o jedno z nejstarších sídlišť na Moravě. Obec je členem Mikroregionu Němčicko.

V obci se nachází mateřská škola, knihovna, prodejna s potravinami a dvě pohostinství. Obec je zřizovatelem a vlastníkem příspěvkové organizace Domov

¹⁰⁹ Srov. OBEC ÚSTÍ, Ústecký zpravodaj: prosinec 2005, *Obec Ústí*, <http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/284cs_1.pdf&original=%C3%9AZ+%C4%8D.+25+--+prosinec+2005.pdf>.

¹¹⁰ Srov. OBEC ÚSTÍ, Ústecký zpravodaj: červen 2013, *Obec Ústí*, <http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/276cs_1.pdf&original=%C3%9AZ+%C4%8D.+55+--+C4%8Derven+2013.pdf>.

¹¹¹ Srov. OBEC ÚSTÍ, Ústecký zpravodaj: září 2013. *Obec Ústí*, <http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/276cs_3.pdf&original=z%C3%A1%C5%99%C3%AD.pdf>.

u rybníka Víceměřice, která funguje jako domov pro osoby se zdravotním postižením, domov pro seniory, domov se zvláštním režimem a chráněné bydlení. Obec je plynofikována, je zde vybudována tlaková kanalizace, ČOV a vodovod.¹¹²

V tabulce 11 je zobrazen vývoj zadluženost obce Víceměřice v letech 2010–2013.

Tab. 11 – Zadluženost obce Víceměřice a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	0 Kč	3 100 000 Kč	2 847 491 Kč	2 453 280 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	1 052 300 Kč	700 000 Kč	340 000 Kč	0 Kč
Zadluženost celkem	1 052 300 Kč	3 800 000 Kč	3 187 491 Kč	2 453 280 Kč
Počet obyvatel	613	613	592	594
Zadluženost na 1 obyvatele*	1 717 Kč	6 199 Kč	5 384 Kč	4 130 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

Obec v letech 2010–2012 splácela NFV od SFŽP. Ta byla poskytnuta na stavbu ČOV a kanalizace.¹¹³ V roce 2011 obec přijala úvěr od ČSOB, a.s. ve výši 3 100 000 Kč na zateplení budov a výměnu oken v Domově u rybníka Víceměřice.¹¹⁴ Tento úvěr splácela do konce sledovaného období.

Zadluženost na 1 obyvatele v roce 2010 činila 1 717 Kč. V roce 2011 stoupla o 261 % z důvodu přijetí úvěru. V následujících letech zadluženost na 1 obyvatele klesala. V roce 2012 klesla o 13,1 % a v roce 2013 o 23,3 %.

4.10 Obec Želatovice

Obec Želatovice leží 3 kilometry na východ od města Přerov na rozhraní Hané a Záhoří. Obec náleží do Mikroregionu Moštěnka.

¹¹² Srov. Víceměřice, *Mistopisný průvodce po České republice*, <http://www.mistopisy.cz/soucasnost_vicemerice_3492.html>.

¹¹³ Srov. OBEC VÍCEMĚŘICE, Návrh na Závěrečný účet obce Víceměřice za rok 2010, *Obec Ústí*, <<http://www.vicemerice.cz/file.php?nid=2063&oid=2299816>>.

¹¹⁴ Srov. OBEC VÍCEMĚŘICE, Usnesení č. 6/2011 z veřejného zasedání Zastupitelstva obce Víceměřice konaného dne 15. 4. 2011, *Obec Víceměřice*, <<http://www.vicemerice.cz/file.php?nid=2063&oid=2373395>>.

V obci se nachází základní a mateřská škola, knihovna, pošta a ke sportovnímu využití slouží 2 fotbalová hřiště. V obci je vybudována komplexní technická infrastruktura.¹¹⁵

V tabulce 12 je zobrazen vývoj zadluženost obce Želatovice v letech 2010–2013.

Tab. 12 – Zadluženost obce Želatovice a její vývoj v letech 2010–2013

Ukazatel \ Rok	2010	2011	2012	2013
Úvěry a komunální dluhopisy	0 Kč	1 500 000 Kč	717 360 Kč	0 Kč
Přijaté NFV a ost. dluhy	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Zadluženost celkem	0 Kč	1 500 000 Kč	717 360 Kč	0 Kč
Počet obyvatel	566	568	569	561
Zadluženost na 1 obyvatele*	0 Kč	2 641 Kč	1 261 Kč	0 Kč

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, Český statistický úřad, vlastní výpočet, vlastní zpracování.

* Zaokrouhleno na celé koruny.

Obec ke svému financování ve sledovaném období využila pouze úvěr. V roce 2010 nebyla obec zadlužená. V roce 2011 přijala úvěr od Komerční banky, a.s. ve výši 1 500 000 Kč.¹¹⁶ Úvěr byl využit na financování výstavby cyklostezky z Želatovic do Přerova.¹¹⁷ V roce 2013 byl tento úvěr zcela splacen. Obec se ve sledovaném období dále nezadlužovala.

Zadluženost na 1 obyvatele byla v roce 2010 nulová. V roce 2011 stoupla na 2 641 Kč z důvodu přijetí úvěru. Jelikož obec úvěr splácela, zadluženost na 1 obyvatele v roce 2012 klesla o 52,3 %. V roce 2013 již obec zadlužená nebyla.

¹¹⁵ Srov. OBEC ŽELATOVICE, O obci, *Obec Želatovice*, <<http://www.zelatovice.cz/index.php?nid=1226&lid=cs&oid=117972>>.

¹¹⁶ Srov. OBEC ŽELATOVICE, Usnesení z 6. zasedání ZO Želatovice ze dne 14. 9. 2011, *Obec Želatovice*, <<http://www.zelatovice.cz/file.php?nid=1226&oid=3806580>>.

¹¹⁷ Srov. OBEC ŽELATOVICE, Usnesení z 7. zasedání ZO Želatovice ze dne 5. 10. 2011, *Obec Želatovice*, <<http://www.zelatovice.cz/file.php?nid=1226&oid=3806586>>.

5 Srovnání zadluženosti vzorku obcí

V této podkapitole bude srovnána zadluženost vybraného vzorku obcí v rámci jednotlivých let, a to jak mezi sebou, tak se zadlužeností přepočtenou na 1 obyvatele ve velikostní kategorii 500–999 obyvatel (viz tab. 2 v kapitole 3.1).

Následující grafy zobrazují vývoj zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele vzorku obcí v letech 2010, 2011, 2012 a 2013. V tabulkách jsou obce seřazeny od nejzadluženější po nejméně zadluženou a rozděleny do skupin podle toho, zda byla jejich zadluženost vyšší, nižší nebo odpovídala zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele ve velikostní kategorii. V závěru kapitoly jsou pak shrnuty výsledky srovnání zadluženosti. Dále je zde srovnán účel zadlužení obcí a využití zdroje návratných příjmů.

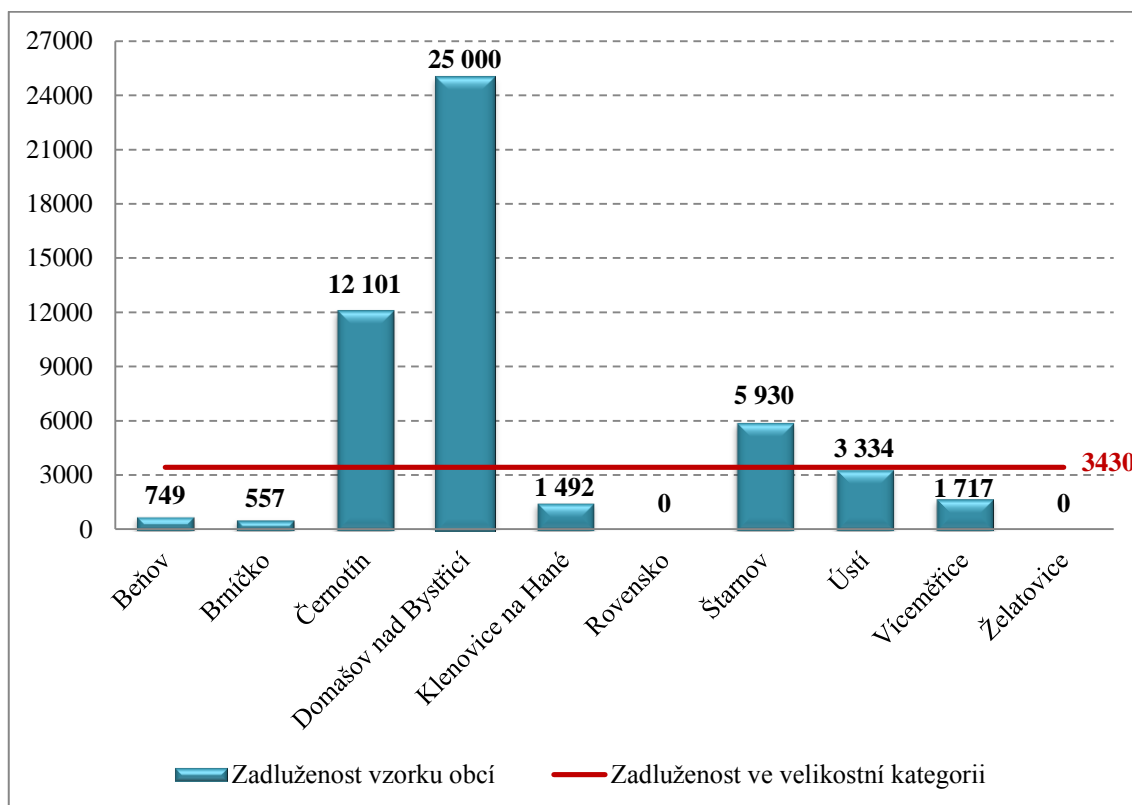
5.1 Rok 2010

V roce 2010 činila zadluženost v dané velikostní kategorii 3 430 Kč na 1 obyvatele. Nejméně zadluženými obcemi v roce 2010 byly obce Rovensko a Želatovice. Jejich zadluženost byla nulová. Dalšími obcemi, které se držely pod úrovní zadluženosti ve velikostní kategorii, byly obce Beňov, Brníčko, Klenovice na Hané a Víceměřice.

Obcí, jejíž zadluženost přepočtená na 1 obyvatele odpovídala zadluženosti ve velikostní kategorii, byla obec Ústí. Lišila se pouze o 96Kč.

Obcemi, jejichž zadluženost překročila zadluženost ve velikostní kategorii, byly obce Štarnov, Černotín a Domašov nad Bystřicí. Zadluženost obce Štarnov činila 5 930 Kč na obyvatele, což je téměř dvojnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii. Tato obec byla v roce 2010 třetí nejzadluženější obcí ve sledovaném vzorku. Téměř čtyřnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii, tedy 12 101 Kč na obyvatele, činila zadluženost obce Černotín. Ta tedy byla druhou nejzadluženější obcí ze vzorku. Zdaleka nejzadluženější obcí ze vzorku byla obec Domašov nad Bystřicí. Její zadluženost činila 25 000 Kč na obyvatele, což je dokonce sedminásobek zadluženosti na 1 obyvatele ve velikostní kategorii (viz graf 1 a tab. 13).

Graf 1 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2010 v Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Tab. 13 – Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2010

Srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii	Pořadí	Obec
Zadluženost vyšší než zadluženost ve velikostní kategorii	1.	Domašov nad Bystřicí
	2.	Černotín
	3.	Štarnov
Zadluženost odpovídající zadluženosti ve velikostní kategorii	4.	Ústí
Zadluženost nižší než zadluženost ve velikostní kategorii	5.	Víceměřice
	6.	Klenovice na Hané
	7.	Beňov
	8.	Brníčko
	9. – 10.	Rovensko, Želatovice

Zdroj: vlastní zpracování.

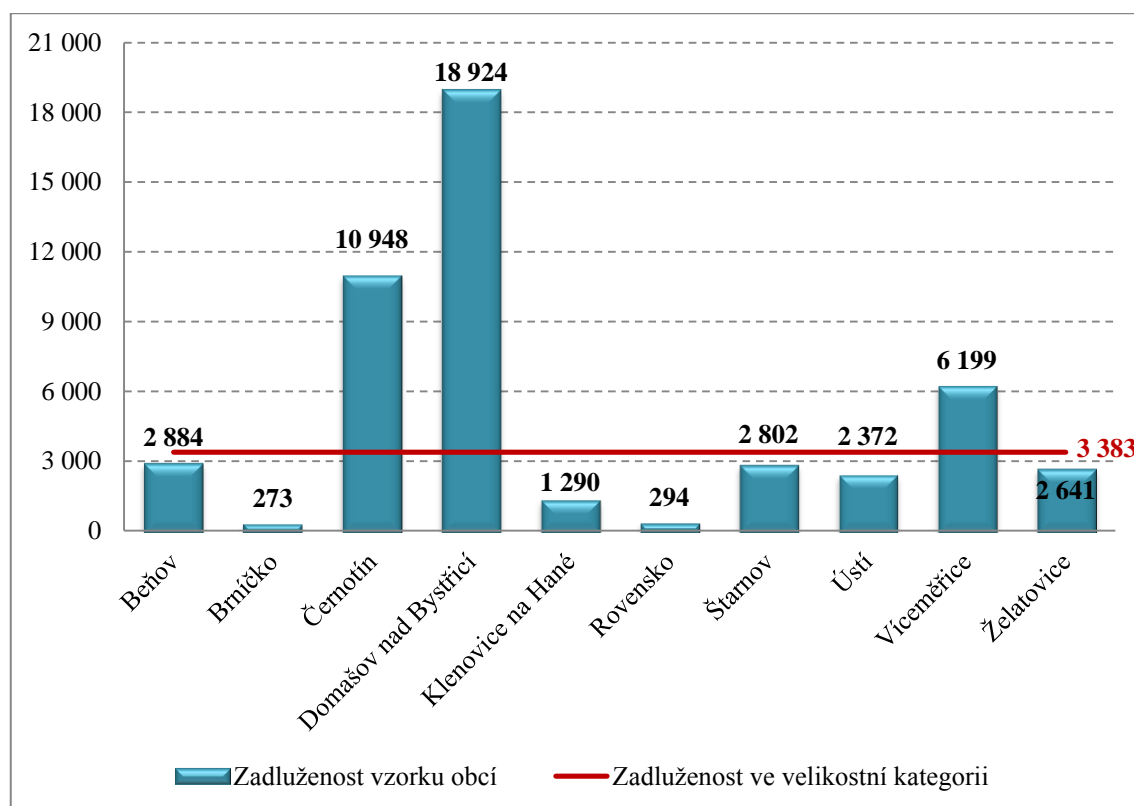
5.2 Rok 2011

V roce 2011 činila zadluženost ve velikostní kategorii 3 383 Kč, což je o 47 Kč méně než v předešlém roce. V tomto roce byly zadluženy všechny sledované obce. Nejméně zadluženou obcí bylo Brníčko, které patřilo k nejméně zadluženým obcím

i v minulém roce. Jeho zadluženost činila 273 Kč, což je o 284 Kč méně než v roce 2010. Obce Rovensko a Želatovice, které v předešlém roce nebyly zadlužené, v tomto roce dluh již vykazovaly, nicméně se stále držely pod úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii. Dalšími obcemi, jejichž zadluženost na obyvatele se držela pod touto úrovní, byly obce Klenovice na Hané (pokles dluhu oproti předešlému roku o 202 Kč), Štarnov (pokles o 3 128 Kč), Ústí (pokles o 962 Kč) a také obec Beňov (nárůst o 2 135 Kč).

Zadluženost na obyvatele obce Víceměřice se v tomto roce dostala nad úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii. Její zadluženost na obyvatele vzrostla o 4 482 Kč. Dalšími obcemi, které překročily tuto úroveň, byly stejně jako v předešlém roce obce Černotín a Domašov nad Bystřicí. Dluh obou obcí v roce 2011 klesl – u obce Černotín o 1 153 Kč a u obce Domašov nad Bystřicí dokonce o 6 076 Kč. Dluh obce Černotín činil v tomto roce trojnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii. Černotín byl tedy druhou nejzadluženější obcí ze vzorku. Dluh obce Domašov nad Bystřicí činil více než pětinašobek zadluženosti ve velikostní kategorii. Domašov nad Bystřicí byl opět nejzadluženější obcí ze vzorku (viz graf 2 a tab. 14).

Graf 2 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2011 v Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Tab. 14 – Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2011

Srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii	Pořadí	Obec
Zadluženost vyšší než zadluženost ve velikostní kategorii	1.	Domašov nad Bystřicí
	2.	Černotín
	3.	Víceměřice
Zadluženost nižší než zadluženost ve velikostní kategorii	4.	Beňov
	5.	Štarnov
	6.	Želatovice
	7.	Ústí
	8.	Klenovice na Hané
	9.	Rovensko
	10.	Brníčko

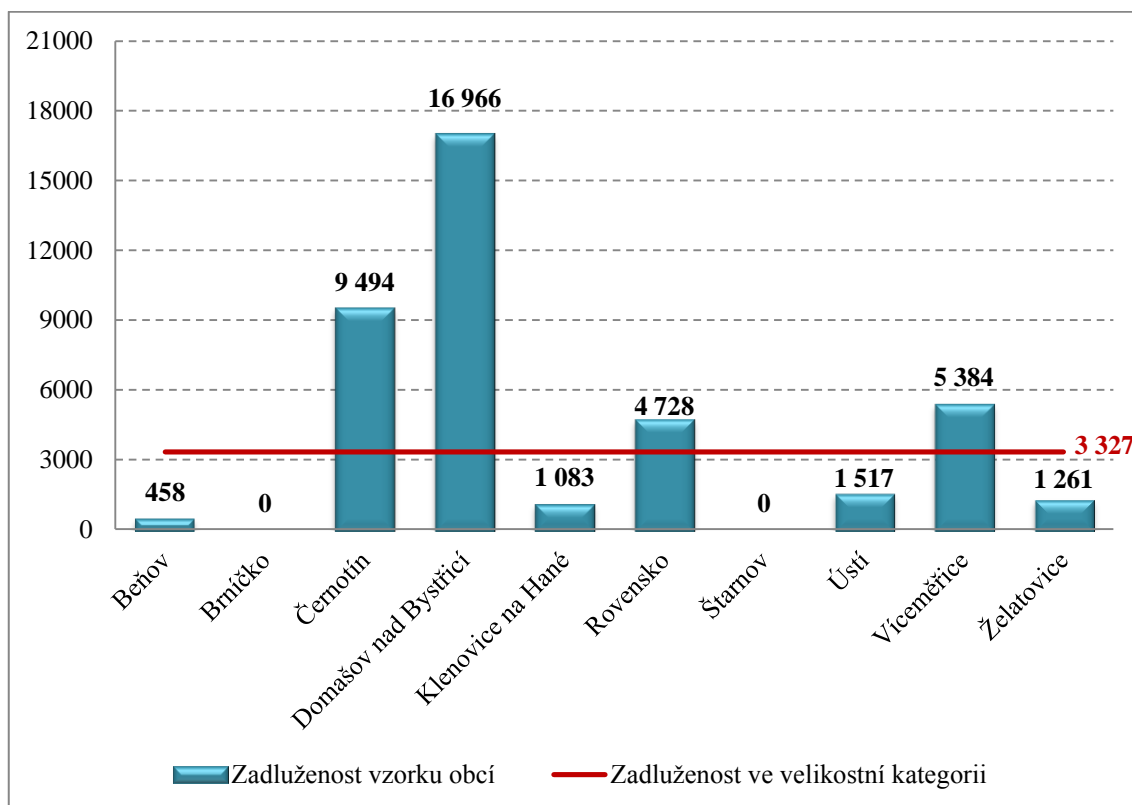
Zdroj: vlastní zpracování.

5.3 Rok 2012

V tomto roce činila zadluženost ve velikostní kategorii 3 327 Kč. Z toho vyplývá, že oproti roku 2011 klesla o 56 Kč. Nejméně zadlužené byly v tomto roce obce Brníčko a Štarnov. Obě obce vykazovaly nulovou zadluženost. Dalšími obcemi držícími se pod úrovní zadluženosti ve velikostní kategorii byly obce Beňov (pokles dluhu oproti předešlému roku o 2 426 Kč), Klenovice na Hané (pokles dluhu o 207 Kč), Ústí (pokles dluhu o 885 Kč) a Želatovice (pokles dluhu o 1 380 Kč).

V roce 2012 překročily úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii 4 obce. Byly to, stejně jako v předešlém roce, obce Víceměřice, Černotín a Domašov nad Bystřicí, a navíc obec Rovensko. Zadluženost obce Rovensko na obyvatele vzrostla o 4 434 Kč, a byla tak o 1 401 Kč vyšší než úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii. Zadluženost na obyvatele obcí Víceměřice, Černotín a Domašov nad Bystřicí oproti minulému roku klesla. Dluh obce Víceměřice klesl o 815 Kč, byl tedy o 2 057 Kč vyšší než úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii. Dluh obce Černotín klesl o 1 454 Kč a v tomto roce činil téměř trojnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii. Černotín byl v roce 2012 druhou nejzadluženější obcí ze vzorku. Dluh obce Domašov nad Bystřicí klesl o 1 958 Kč. V porovnání s předešlým rokem, kdy dluh na obyvatele této obce klesl o 6 076 Kč, pokles zadlužení tedy zpomalil. Dluh této obce činil v roce 2012 pětinašobek zadluženosti ve velikostní kategorii. Domašov nad Bystřicí byl, stejně jako v předešlých letech, nejzadluženější obcí (viz graf 3 a tab. 15).

Graf 3 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2012 v Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Tab. 15 - Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2012

Srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii	Pořadí	Obec
zadluženost vyšší než zadluženost ve velikostní kategorii	1.	Domašov nad Bystřicí
	2.	Černotín
	3.	Víceměřice
	4.	Rovensko
zadluženost nižší než zadluženost ve velikostní kategorii	5.	Ústí
	6.	Želatovice
	7.	Klenovice na Hané
	8.	Beňov
	9.-10.	Brníčko, Štarnov

Zdroj: vlastní zpracování.

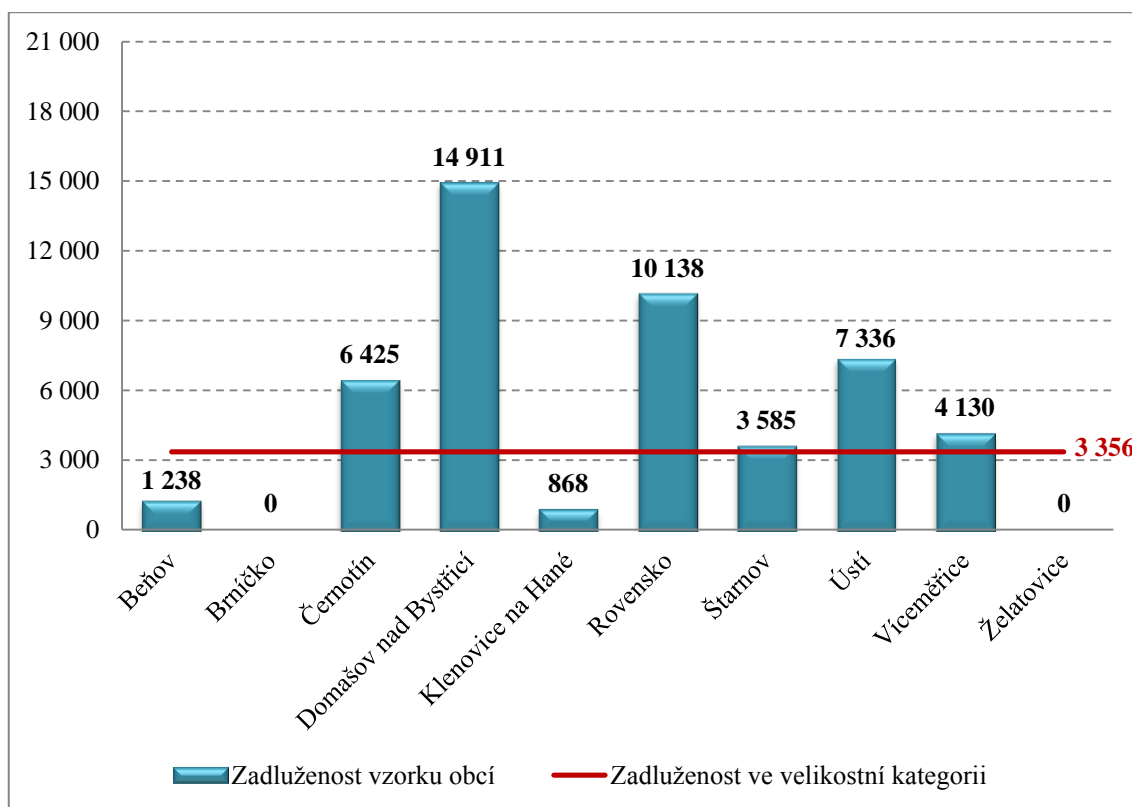
5.4 Rok 2013

Posledním sledovaným rokem byl rok 2013. Zadluženost na obyvatele ve velikostní kategorii činila 3 356 Kč, což je o 29 Kč více než v roce 2012. V tomto roce nebyly zadlužené 2 obce – Brníčko (stejně jako předešlý rok) a Želatovice.

Obcemi, které se držely pod úroveň zadluženosti na obyvatele ve velikostní kategorii, byly obce Beňov (nárůst dluhu oproti předešlému roku o 780 Kč) a Klenovice na Hané (pokles dluhu o 215 Kč). Obcí, jejíž zadlužení odpovídalo úrovni zadluženosti ve velikostní kategorii, byla obec Štarnov. Její dluh činil 3 585 Kč a byl pouze o 229 Kč vyšší než zadluženost na 1 obyvatele ve velikostní kategorii.

Obcemi, které v tomto roce překročily úroveň zadluženosti na 1 obyvatele ve velikostní kategorii, byly obce Černotín, Domašov nad Bystřicí, Víceměřice, Rovensko a Ústí. Dluh obce Černotín poklesl oproti předešlému roku o 3 069 Kč, nicméně i nadále činil téměř dvojnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii. Tentokrát byl Černotín čtvrtou nejzadluženější obcí ze vzorku. Třetí nejzadluženější byla obec Ústí. Její dluh v tomto roce prudce stoupl o 5 819 Kč a činil dvojnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii. Další obcí, jejíž dluh v roce 2013 prudce vzrostl, byla obec Rovensko. Její dluh na obyvatele vzrostl o 5 410 Kč a byl trojnásobný oproti zadluženosti ve velikostní kategorii. Nejvyšší zadluženost vykazovala opět obec Domašov nad Bystřicí. Její dluh na obyvatele poklesl o 2 055 Kč, stále však činil více než čtyřnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii (viz graf 4 a tab. 16).

Graf 4 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2013 v Kč

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Tab. 16 – Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2013

Srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii	Pořadí	Obec
Zadluženost vyšší než zadluženost ve velikostní kategorii	1.	Domašov nad Bystřicí
	2.	Rovensko
	3.	Ústí
	4.	Černotín
	5.	Víceměřice
Zadluženost odpovídající zadluženosti ve velikostní kategorii	6.	Štarnov
Zadluženost nižší než zadluženost ve velikostní kategorii	7.	Beňov
	8.	Klenovice na Hané
	9.–10.	Brníčko, Želatovice

Zdroj: vlastní zpracování.

5.5 Shrnutí

Tabulka 17 obsahuje rozdělení obcí do skupin podle výše zadluženosti.

Tab. 17 – Rozdělení do skupin podle výše zadluženosti na 1 obyvatele, účel zadlužení a využití zdroje návratných příjmů vzorku obcí v letech 2010–2013

Úroveň zadluženosti	Obec	Účel zadlužení	Zdroj návratných příjmů
Nejvíce zadlužené obce	Domašov nad Bystřicí	Úhrada závazku věřiteli	přijatá NFV
	Černotín	Výstavba infrastruktury pro rodinné domy	úvěr
	Rovensko	Výstavba splaškové kanalizace a přečerpávací stanice	přijatá NFV, úvěr
	Víceměřice	Výstavba ČOV a kanalizace, zateplení budov a výměna oken v Domově u rybníka	přijatá NFV, úvěr
	Ústí	Stavba kanalizace a ČOV, financování energetické úspory objektů	přijatá NFV, úvěr
Nejméně zadlužené obce	Beňov	Budoucí investiční akce, opravy cest, mostů, chodníků, zatrubnění, zabezpečení svahu nad fotbalovým hřištěm, vyčištění vodotečí	úvěr
	Želatovice	Stavba cyklostezky	úvěr
	Klenovice na Hané	Stavba bytového domu	úvěr
	Štarnov	Koupě stavebních pozemků, budoucí investiční akce	úvěr
	Brníčko	Stavba vodovodu	úvěr

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat čerpaných ze závěrečných účtů obcí, z usnesení zastupitelstev a obecních zpravodajů.

Obce jsou rozděleny do skupin podle toho, zda jejich zadluženost přepočtená na 1 obyvatele v letech 2010–2013 převážně převyšovala zadluženost přepočtenou

na 1 obyvatele ve velikostní kategorii 500–999 obyvatel, nebo byla naopak nižší. Dále je v tabulce uveden účel zadlužení obcí a zdroj návratných příjmů, který obce využily.

Jak je vidět z tabulky 17, obcemi s nejvyšší zadlužeností za sledované období byly Černotín, Domašov nad Bystřicí, Rovensko, Víceměřice a Ústí.

Nejzadluženější obcí ze vzorku byla obec Domašov nad Bystřicí. Její zadluženost na 1 obyvatele převyšovala zadluženost ve velikostní kategorii po celé sledované období, v roce 2010 dokonce sedminásobně. Její zadlužení však postupně klesalo, v roce 2013 už činilo *pouze* čtyřnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii.

Druhou nejzadluženější obcí byl Černotín. Tato obec byla druhou nejzadluženější obcí v letech 2010–2012. V roce 2013 byla čtvrtá, jelikož její zadluženost převýšila zadluženost Rovenska a Ústí. Zadluženost Černotínu v průběhu let klesala. V roce 2010 činila zadluženost obce čtyřnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii, v roce 2013 byla její zadluženost oproti zadluženosti ve velikostní kategorii dvojnásobná.

Další obcí s vysokou zadlužeností bylo Rovensko. Zadluženost této obce jako jediné po celé sledované období rostla. V roce 2010 byla její zadluženost nulová. V roce 2012 převýšila zadluženost ve velikostní kategorii a dostala se tak na 4. pozici, v roce 2013 už byla druhou nejzadluženější obcí ze vzorku. V tomto roce činila její zadluženost trojnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii.

Další z pěti nejzadluženějších byla obec Víceměřice. V roce 2010 byla obec poměrně málo zadlužená, její zadluženost na 1 obyvatele činila polovinu zadluženosti ve velikostní kategorii a byla pátou nejzadluženější obcí ze vzorku. Avšak v roce 2011 její zadluženost prudce stoupla a Víceměřice se staly třetí nejzadluženější obcí ze vzorku. Toto umístění si obec udržela i v roce 2012, i přesto, že její zadluženost klesla. V roce 2013 zadluženost této obce opět klesla, nicméně byla stále vyšší než zadluženost ve velikostní kategorii.

Poslední v této skupině je obec Ústí. Její zadluženost sice v prvním roce odpovídala zadluženosti ve velikostní kategorii a v dalších letech klesala, nicméně v roce 2013 prudce stoupla až na dvojnásobek zadluženosti ve velikostní kategorii, čímž se Ústí stalo třetí nejzadluženější obcí. Z toho důvodu byla tato obec taktéž zařazena do skupiny nejzadluženějších obcí ze vzorku.

Obcemi s nejnižší zadlužeností byly obce Beňov, Brníčko, Klenovice na Hané, Štarnov a Želatovice.

Zadluženost obce Beňov po celé sledované období kolísala. Ani v jednom roce se však nedostala nad úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii. V roce 2010 činila

479 Kč na obyvatele. V roce 2011 její zadluženost stoupla, a obec Beňov se tak stala čtvrtou nejzadluženější obcí ze vzorku. V roce 2012 klesla na 458 Kč na obyvatele. V roce 2013 zadluženost Beňova opět stoupla, Beňov však stále patřil mezi nejméně zadlužené obce.

Želatovice jsou další obcí s nízkou zadlužeností. Zadluženost této obce byla v letech 2010 a 2013 dokonce nulová. Její zadluženost stoupla v roce 2011, kdy se obec v žebříčku umístila na šestém místě. V dalších letech zadluženost Želatovic klesala. Zadluženost této obce se ani v jednom ze sledovaných roků nedostala nad úroveň zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele ve velikostní kategorii.

Další obcí ze skupiny nejméně zadlužených obcí byla obec Klenovice na Hané. Její zadluženost přepočtená na 1 obyvatele po celé sledované období klesala a ani v jednom roce se nedostala nad úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii.

Obec Štarnov byla také zařazena do této skupiny obcí. Její zadluženost sice v roce 2010 překračovala úroveň zadluženosti ve velikostní kategorii, a Štarnov byl tudíž třetí nejzadluženější obcí ze vzorku, nicméně v dalších letech jeho zadluženost klesala. V roce 2013 opět stoupla, stále však odpovídala zadluženosti přepočtené na obyvatele ve velikostní kategorii.

Za nejméně zadluženou obec lze považovat obec Brníčko. Její zadluženost činila v roce 2010 pouze 557 Kč na obyvatele a klesala až do roku 2012, kdy se dostala na nulu. Nulová byla i v roce 2013.

Tabulka 17 ukazuje, k jakému účelu obce využily půjčené finance. Nejčastěji se jednalo o výstavbu infrastruktury (tzn. vodovodů, kanalizací, ČOV atd.). Ve dvou případech byly půjčené prostředky využity na opravy a rekonstrukce stávající infrastruktury. Obce Beňov a Štarnov uvedly jako způsob využití návratných prostředků blíže nespecifikované budoucí investiční akce. Účel zadlužení obce Domašov nad Bystřicí se zcela lišil od ostatních obcí. Tato obec jako jediná využila prostředky půjčené od MFČR na úhradu závazku věřiteli.

V práci se dále potvrdilo, že obce ke svému financování využívají nejčastěji úvěry od finančních ústavů. Tento zdroj financování využily téměř všechny obce. Méně užívaným zdrojem pak byly přijaté návratné finanční výpomoci (nejčastěji ze SFŽP, u obce Domašov nad Bystřicí pak z rozpočtu MFČR.

Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zhodnotit zadluženost vybraného vzorku obcí Olomouckého kraje. Pro zpracování práce byly využity metody deskripce, časové a věcné komparace a klasifikační analýzy.

Práce je rozdělena do pěti kapitol. Kapitoly 1–3 tvoří teoretickou část. V první kapitole je stručně charakterizována územní samospráva v České republice. Pozornost je dále věnována obci jako základnímu územnímu samosprávnému celku, jejím orgánům a působnosti. Další část kapitoly je zaměřena na rozpočet, jeho funkce a strukturu, na rozpočtový výhled a závěrečný účet. Druhá kapitola pojednává o příjmech a výdajích rozpočtu obce, především pak o návratných příjmech. Třetí kapitola obsahuje popis vývoje zadluženosti obcí a objasnění příčin jejího růstu. Kapitola dále pojednává o možnostech regulace zadluženosti obcí.

Praktická část práce začíná čtvrtou kapitolou. Ta se věnuje zadluženosti vzorku obcí v letech 2010–2013. Pro účely zpracování této práce bylo vybráno deset obcí o velikosti 500–999 obyvatel z Olomouckého kraje. Pro zhodnocení zadluženosti byly vybrány ukazatele ze soustavy informativních a monitorujících ukazatelů. Konkrétně se jednalo o tyto ukazatele: úvěry a komunální dluhopisy, přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy, zadluženost celkem. Dalším ukazatelem byla zadluženost přepočtená na 1 obyvatele. V této kapitole jsou obce stručně charakterizovány a jejich zadluženost popsána. V páté kapitole je pak srovnána zadluženost obcí v letech 2010, 2011, 2012 a 2013. Tato zadluženost je navíc srovnána se zadlužeností ve velikostní kategorii. Obce jsou v každém roce seřazeny podle výše zadlužení a rozděleny do skupin podle toho, zda jejich zadluženost byla vyšší, nižší nebo odpovídala zadluženosti ve velikostní kategorii.

Vybranými obcemi byly obce Beňov, Brníčko, Černotín, Domašov nad Bystřicí, Klenovice na Hané, Rovensko, Štarnov, Ústí, Víceměřice a Želatovice. Nejméně zadluženými obcemi byly obce Beňov, Želatovice, Klenovice na Hané, Štarnov a Brníčko. Jejich zadluženost na 1 obyvatele se ve sledovaném období pohybovala pod úrovní zadluženosti ve velikostní kategorii. Nejvíce zadluženými obcemi byly obce Domašov nad Bystřicí, Černotín, Rovensko, Ústí a Víceměřice. Jejich zadluženost na 1 obyvatele ve sledovaném období převyšovala zadluženost ve velikostní kategorii. Lze je tedy posoudit jako nadměrně zadlužené, a je možno říci, že jim hrozí problémy se splácením.

Nejzadluženější obcí ze vzorku byla po celé sledované období obec Domašov nad Bystřicí. Tato obec doplatila na ručení za závazky firmy Salicia, s.r.o., jež v roce 1998 zkrachovala a zanikla. Obec tak musela splnit svůj ručitelský závazek. Nebyla mu však schopna dostát sama, přijala proto NFV od MFČR. Obec Domašov nad Bystřicí se zaručila za firmu Salicia s.r.o. v roce 1996, tedy předtím, než byl roku 2001 v zákoně o obcích zakotven zákaz ručení za závazky fyzických a právnických osob (obce se do té doby tímto způsobem snažily podporovat firmy a zvyšovat tak zaměstnanost obyvatel). Domašov nad Bystřicí je tedy příkladem toho, jak neblahé následky může ručení za závazky fyzických a právnických osob pro obce mít. Domašov nad Bystřicí bude NFV splácet až do roku 2021. Dluh obce přepočtený na 1 obyvatele byl po celé sledované období vyšší než zadluženost ve velikostní kategorii, v roce 2010 byl dokonce sedminásobný. V dalších letech se postupně snižoval.

Zdrojem návratných příjmů, který obce využívaly nejvíce, byly úvěry. Dalším, méně častým způsobem získání financí byly přijaté NFV, a to buď od SFŽP, nebo MFČR. Obce nejčastěji využívaly návratné finanční prostředky na výstavbu a opravy infrastruktury, například na stavbu ČOV, kanalizací, vodovodů a opravy cest (obce se tedy snažily dále rozvíjet a uspokojovat potřeby svých obyvatel). Potvrdily se tak výsledky výzkumu MFČR, který uváděl, že dlouhodobě převažujícím zdrojem návratných příjmů jsou úvěry a že obce nejvíce investují do výstavby a oprav infrastruktury.

Práci mohou využít zastupitelé jmenovaných obcí. Získají tak možnost srovnat zadluženost vlastní obce s úrovní zadluženosti jiných, podobných obcí. Získají také představu o tom, jak si stojí v porovnání se zadlužeností přepočtenou na jednoho obyvatele ve velikostní kategorii.

Nelze tvrdit, že zadluženost je veskrze škodlivý jev. Naopak, velmi nízká nebo nulová zadluženost obcí může značit, že obce neinvestují a nemají přílišný zájem zvyšovat úroveň uspokojování potřeb svých obyvatel. Využívání návratných příjmů umožňuje obcím dále se rozvíjet a zvyšovat tak svou hodnotu, spokojenost stávajících obyvatel a také přilákat obyvatele nové. Nicméně je při využívání návratných příjmů zapotřebí značné opatrnosti. Obec by měla sledovat podmínky úvěrů a půjček, pečlivě analyzovat své minulé i budoucí hospodaření a odhadnout a posoudit dluhovou službu. Může se tak vyhnout těžko řešitelným situacím a nadměrnému zadlužení budoucích generací.

Anotace

Příjmení a jméno autora: Lucie Augustinová
Instituce: Moravská vysoká škola Olomouc
Název práce v českém jazyce: Zadluženost obcí v České republice
Název práce v anglickém jazyce: Municipal Debt in the Czech Republic

Vedoucí práce: Ing. Jolana Skaličková
Počet stran: 62
Počet příloh: 3
Rok obhajoby: 2015

Klíčová slova v českém jazyce: zadluženost, obec, návratné příjmy, regulace, soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU)

Klíčová slova v anglickém jazyce: indebtedness, municipality, refundable income, regulation, system of informative and monitoring indicators (SIMU)

Cílem této bakalářské práce je zhodnotit zadluženost vybraného vzorku obcí Olomouckého kraje. Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou. Teoretická část je zaměřena především na specifika obce a jejího rozpočtu, na návratné příjmy a dále na zadluženost obcí v České republice a její regulaci. V praktické části je zhodnocena a srovnána zadluženost vzorku obcí Olomouckého kraje pomocí vybraných ukazatelů ze soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU).

The aim of this bachelor thesis is to evaluate the indebtedness of the selected sample of municipalities of the Olomouc region. Thesis is divided into the theoretical and practical part. Theoretical part is focused especially on the specifics of the municipality and its budget, refundable income and on the indebtedness of municipalities in Czech Republic and its regulation. In practical part is evaluated and compared the indebtedness of the sample of municipalities of the Olomouc region using selected indicators from the system of informative and monitoring indicators (SIMU).

Literatura a prameny

Knižní zdroje

HAMERNÍKOVÁ, Bojka a Alena MAAYTOVÁ. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. ISBN 978-80-7357-497-0.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

LORENC, Jiří a Jana KAŠPÁRKOVÁ. *Rozpočtová skladba a účetnictví 2013 pro územní samosprávné celky*. 5. vyd. Polešovice: M LORDY, 2013. ISBN 978-80-260-4276-1.

NAHODIL, František et al. *Veřejné finance v České republice*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-162-5.

OTRUSINOVÁ, Milana. *Hospodaření nepodnikatelských organizací: studijní pomůcka pro distanční studium*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, 2009. ISBN 978-80-7318-789-7.

OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek*. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-342-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-698-1.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejný sektor – řízení a financování*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. ISBN 978-80-7357-936-4.

POSPÍŠIL, Richard. *Veřejná ekonomika: současnost a perspektiva*. Praha: Professional Publishing, 2013. ISBN 978-80-7431-112-3.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.

ŽEHROVÁ, Jana a Daniela PFEIFEROVÁ. *Finance municipalit*. 2. vyd. Praha: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta, 2010. ISBN 978-80-213-2024-6.

Internetové zdroje

BŘEŇ, Jan. Ručení obce za závazky fyzických a právnických osob. *Deník veřejné správy* [online]. Praha: Triada, 11. 7. 2011 [cit. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6495600>.

CETKOVSKÝ, Stanislav. Usnesení ze 4. zasedání Zastupitelstva obce Klenovice na Hané konané dne 22. 5. 2007. *Klenovice na Hané* [online]. Klenovice na Hané: Obec Klenovice na Hané, 2007 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: <http://www.klenovicenahane.cz/usneseni-ze-4-zasedani-zo/d-1036/p1=63>.

CETKOVSKÝ, Stanislav. Klenovice na Hané. *Města a obce online* [online]. Jihlava: WEBHOUSE, ©1996-2014 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: <http://mesta.obce.cz/zsu/vyhledat-6612.htm>.

ČTK. Vláda přerušila jednání o finanční ústavě. *České noviny.cz* [online]. Praha: ČTK, 9. 2. 2015 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/vlada-prerusila-jednani-o-financni-ustave/1179214>.

DOMESOVÁ, Pavlína. Zápis č. 9/2011 ze zasedání zastupitelstva obce Rovensko, konaného dne 24. 10. 2011 v 18:00 hod. v zasedací místnosti Obecního úřadu Rovensko. *Obec Rovensko* [online]. Rovensko: Obec Rovensko, 2011 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/editor/118cs_7.pdf&original=Z%C3%A1pis+9+2011.pdf.

DOMESOVÁ, Pavlína. Závěrečný účet obce Rovensko za rok 2011. *Obec Rovensko* [online]. Rovensko: Obec Rovensko, 2012 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah110_2.pdf&original=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det+roku+2011.pdf.

DOMESOVÁ, Pavlína. Závěrečný účet obce Rovensko za rok 2012. *Obec Rovensko* [online]. Rovensko: Obec Rovensko, 2013 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah201_14.pdf&original=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det+2012.pdf.

DOMESOVÁ, Pavlína. Závěrečný účet obce Rovensko za rok 2013. *Obec Rovensko* [online]. Rovensko: Obec Rovensko, 2014 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.rovensko-morava.cz/e_download.php?file=data/uredni_deska/obsah275_6.pdf&original=Z%C3%A1v%C4%9Bre%C4%8Dn%C3%BD+%C3%BA%C4%8Det+obce+2013.pdf.

FERANEC, Tomáš. Základní údaje o obci Domašov. *Mikroregion Moravskoberounsko* [online]. Moravský Beroun: Mikroregion Moravskoberounsko, 23. 2. 2009 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://mikroregion.morberoun.cz/zakladni-udaje-o-obci-domasov/d-1038/p1=1067>.

JEMELKOVÁ, Jindřiška. Rozbor hospodaření obce Štarnova za rok 2013. *Obec Štarnov* [online]. Štarnov: Obec Štarnov, 11. 3. 2014 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: <http://www.starnov.cz/download.php?id=195>.

KRAJSKÁ SPRÁVA ČSÚ V OLOMOUCI. Počet obyvatel v obcích Olomouckého kraje k 31. 12. (1990–2013). *Český statistický úřad* [online]. Olomouc: Krajská správa ČSÚ v Olomouci, 2. 4. 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/2d42c8037aa0d3a4c1256f100021071f/\\$FILE/7100_stav.pdf](http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/bce41ad0daa3aad1c1256c6e00499152/2d42c8037aa0d3a4c1256f100021071f/$FILE/7100_stav.pdf).

KYPETOVÁ, Jaroslava. Prevence a řešení předluženosti obcí, *Deník veřejné správy* [online]. Praha: Triada, 26. 11. 2012 [cit. 2014-10-18]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6568690>.

MIKROREGION HRANICKO. Obec Černotín. *Mikroregion Hranicko* [online]. Hranice: Mikroregion Hranicko, ©2007-2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.regionhranicko.cz/mikroregion-hranicko/clenske-obce/Cernotin-48>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Monitoring hospodaření obcí. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2. 12. 2008 [cit. 2014-10-17]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/hospodareni-kraju-a-obci/monitoring-hospodareni-obci>.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. Zadluženost územních rozpočtů v roce 2013. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 28. 4. 2014 [cit. 2014-10-11]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/monitoring/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu/2013/zadluzenost-uzemnich-rozpocetu-v-roce-201-17755>.

OBEC BEŇOV. Bulletin obce Beňov 01/2012. *Obec Beňov* [online]. Beňov: Obec Beňov, 2012 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.benov.cz/file.php?nid=1242&oid=2744739>.

OBEC BEŇOV. Bulletin obce Beňov 01/2014. *Obec Beňov* [online]. Beňov: Obec Beňov, 2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.benov.cz/file.php?nid=1242&oid=3767636>.

OBEC BEŇOV. O Beňově. *Obec Beňov* [online]. Beňov: Obec Beňov, ©2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.benov.cz/index.php?nid=1242&lid=cs&oid=456299>.

OBEC BRNÍČKO. Zpravodaj 2007. *Obec Brníčko - oficiální webové stránky* [online]. Brníčko: Obec Brníčko, 9. 1. 2008 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: http://www.brnicko.estranky.cz/clanky/obec/zpravodaj/vyrocní-vyhodnocení-cinnosti-zastupitelstva-obce-brnicko_.html.

OBEC BRNÍČKO. Úvod. *Obec Brníčko – oficiální webové stránky* [online]. Brníčko: Obec Brníčko, ©2014 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: <http://www.brnicko.estranky.cz/>.

OBEC ČERNOTÍN. Návrh závěrečného účtu obce Černotín za rok 2011. *Obec Černotín* [online]. Černotín: Obec Černotín, 2012 [cit. 2014-10-25]. Dostupné z: http://www.cernotin.cz/hospodareni/navrh_zaver_uctu_2011.pdf.

OBEC ROVENSKO. Titulní strana. *Obec Rovensko* [online]. Rovensko: Obec Rovensko, ©2014 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: <http://www.rovensko-morava.cz/titulni-strana/>.

OBEC ŠTARNOV. Usnesení Zastupitelstva obce Štarnov č. 1/2008 ze dne 23. 1. 2008. *Obec Štarnov* [online]. Štarnov: Obec Štarnov, 23. 1. 2008 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: <http://www.starnov.cz/download.php?id=22>.

OBEC ŠTARNOV. Usnesení Zastupitelstva obce Štarnov č. 2/2013 ze dne 6. 5. 2013. *Obec Štarnov* [online]. Štarnov: Obec Štarnov, 6. 5. 2013 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: <http://www.starnov.cz/download.php?id=150>.

OBEC ÚSTÍ. Ústecký zpravodaj: prosinec 2004. *Obec Ústí* [online]. Ústí: Obec Ústí, 2004 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/285cs_1.pdf&original=%C3%9AZ+%C4%8D.+21+-+prosinec+2004.pdf.

OBEC ÚSTÍ. Ústecký zpravodaj: prosinec 2005. *Obec Ústí* [online]. Ústí: Obec Ústí, 2005 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/284cs_1.pdf&original=%C3%9AZ+%C4%8D.+25+-+prosinec+2005.pdf.

OBEC ÚSTÍ. Ústecký zpravodaj: červen 2013. *Obec Ústí* [online]. Ústí: Obec Ústí, 2013 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/276cs_1.pdf&original=%C3%9AZ+%C4%8D.+55+-+%C4%8Derven+2013.pdf.

OBEC ÚSTÍ. Ústecký zpravodaj: září 2013. *Obec Ústí* [online]. Ústí: Obec Ústí, 2013 [cit. 2012-11-01]. Dostupné z: http://www.obec-usti.cz/e_download.php?file=data/editor/276cs_3.pdf&original=z%C3%A1%C5%99%C3%A1D.pdf.

OBEC ÚSTÍ. O obci Ústí. *Obec Ústí* [online]. Ústí: Obec Ústí, ©2014 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: <http://www.obec-usti.cz/>.

OBEC VÍCEMĚŘICE. Návrh na Závěrečný účet obce Víceměřice za rok 2010. *Obec Víceměřice* [online]. Víceměřice: Obec Víceměřice, 2011 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.vicemerice.cz/file.php?nid=2063&oid=2299816>.

OBEC VÍCEMĚŘICE. Usnesení č. 6/2011 z veřejného zasedání Zastupitelstva obce Víceměřice, konaného dne 15. 4. 2011. *Obec Víceměřice* [online]. Víceměřice: Obec Víceměřice, 2011 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.vicemerice.cz/file.php?nid=2063&oid=2373395>.

OBEC ŽELATOVICE. Usnesení z 6. zasedání ZO Želatovice ze dne 14. 9. 2011. *Obec Želatovice* [online]. Želatovice: Obec Želatovice, 14. 9. 2011 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.zelatovice.cz/file.php?nid=1226&oid=3806580>.

OBEC ŽELATOVICE. Usnesení z 7. zasedání ZO Želatovice ze dne 5. 10. 2011. *Obec Želatovice* [online]. Želatovice: Obec Želatovice, 5. 10. 2011 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.zelatovice.cz/file.php?nid=1226&oid=3806586>.

OBEC ŽELATOVICE. O obci. *Obec Želatovice* [online]. Želatovice: Obec Želatovice, ©2014 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: <http://www.zelatovice.cz/index.php?nid=1226&lid=cs&oid=117972>.

SVAZEK OBCÍ PROSTĚJOV – VENKOV. Klenovice na Hané. *Svazek obcí Prostějov – venkov* [online]. Bedihošť: Svazek obcí Prostějov – venkov, ©2014 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.pv-venkov.cz/index.php?nid=2904&lid=cs&oid=322558>.

Štarnov. *Místopisný průvodce po České republice* [online]. Rožnov pod Radhoštěm: PROXIMA Bohemia, ©2009 [cit. 2014-11-01]. Dostupné z: http://www.mistopisy.cz/soucasnost_starnov-_4301.html.

ŠTEVANKA, Ladislav. Dluh obce. *Domašov nad Bystřicí* [online]. Domašov nad Bystřicí: Obec Domašov nad Bystřicí, 13. 8. 2008 [cit. 2014-10-26]. Dostupné z: <http://www.domasovnadbystrici.cz/o-obci/dluh-obce/>.

ŠULCOVÁ, Eva. Municipal debt – solution and prevention, In: *Dny práva 2011 – Finance veřejného sektoru* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012 [cit. 2014-10-13]. Dostupné z: <http://dp2011.sehnaek.cz/files/sbornik/financ.pdf>.

Víčeměřice. *Místopisný průvodce po České republice* [online]. Rožnov pod Radhoštěm: PROXIMA Bohemia, ©2009 [cit. 2014-11-02]. Dostupné z: http://www.mistopisy.cz/soucasnost_vicemerice_3492.html.

Zákonné normy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech.

Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.

Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí.

Seznam zkratk

ČOV – čistička odpadních vod

NFV – návratná finanční výpomoc

MFČR – Ministerstvo financí České republiky

SIMU – soustava informativních a monitorujících ukazatelů

SFŽP – Státní fond životního prostředí

Seznam tabulek

Tab. 1 – Údaje o dluhu obcí České republiky (v mld. Kč) a vývoj procentního podílu 4 největších měst na celkové zadluženosti v letech 2000-2013.....	21
Tab. 2 – Dluh obcí přepočtený na obyvatele podle velikostních kategorií v letech 2010–2013 (v Kč)	22
Tab. 3 – Zadluženost obce Beňov a její vývoj v letech 2010–2013	29
Tab. 4 – Zadluženost obce Brníčko a její vývoj v letech 2010–2013.....	30
Tab. 5 – Zadluženost obce Černotín a její vývoj v letech 2010–2013.....	31
Tab. 6 – Zadluženost obce Domašov nad Bystřicí a její vývoj v letech 2010–2013.....	32
Tab. 7 – Zadluženost obce Klenovice na Hané a její vývoj v letech 2010–2013.....	33
Tab. 8 – Zadluženost obce Rovensko a její vývoj v letech 2010–2013.....	34
Tab. 9 – Zadluženost obce Štarnov a její vývoj v letech 2010–2013	36
Tab. 10 – Zadluženost obce Ústí a její vývoj v letech 2010–2013.....	37
Tab. 11 – Zadluženost obce Víceměřice a její vývoj v letech 2010-2013.....	38
Tab. 12 – Zadluženost obce Želatovice a její vývoj v letech 2010-2013	39
Tab. 13 – Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2010.....	41
Tab. 14 – Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2011.....	43
Tab. 15 – Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2012.....	44
Tab. 16 – Rozdělení obcí do skupin ve srovnání se zadlužeností ve velikostní kategorii a pořadí obcí podle výše zadluženosti přepočtené na 1 obyvatele v roce 2013.....	46
Tab. 17 – Rozdělení do skupin podle výše zadluženosti na 1 obyvatele, účel zadlužení a využití zdroje návratných příjmů vzorku obcí v letech 2010–2013	46

Seznam grafů

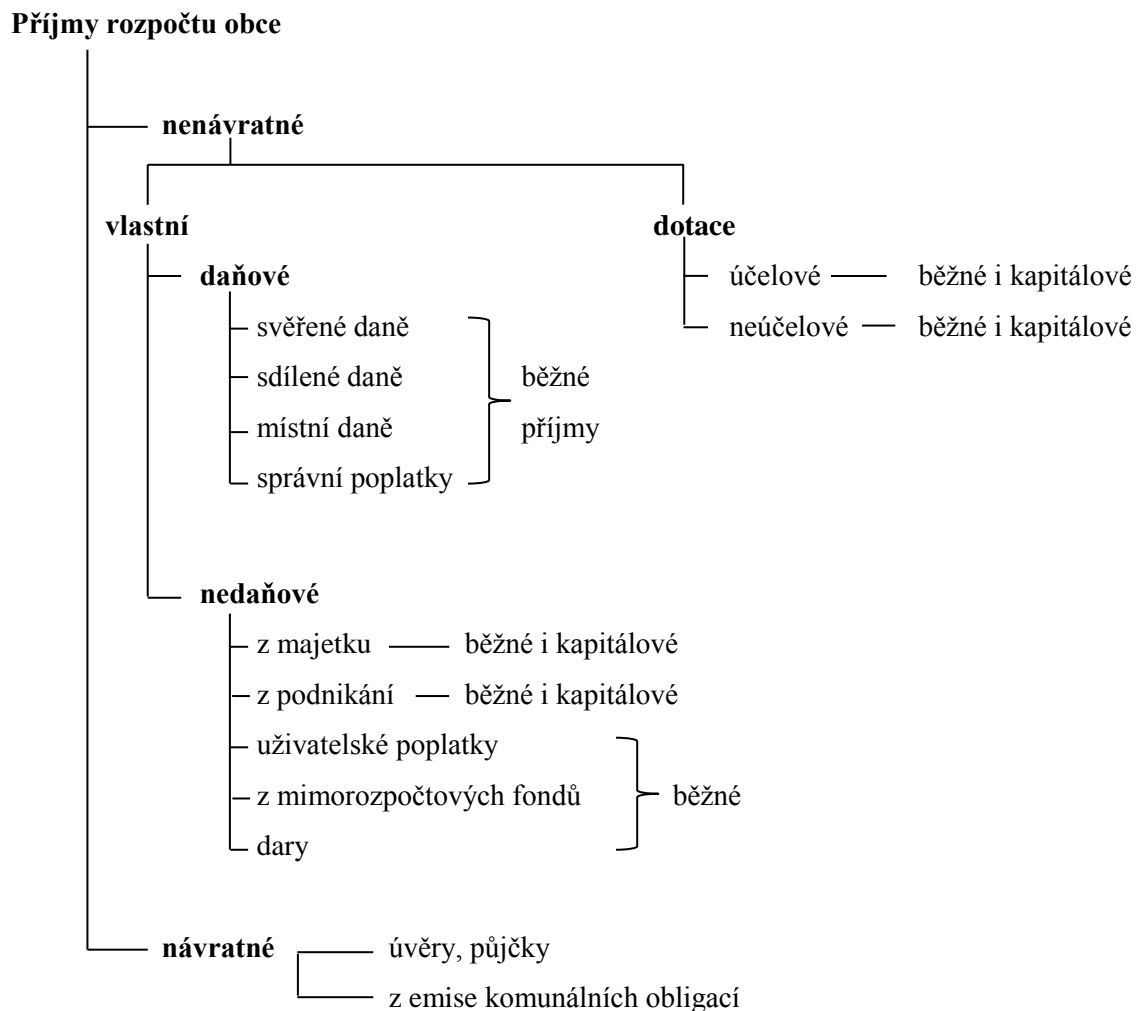
Graf 1 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2010 v Kč.....	41
Graf 2 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2011 v Kč.....	42
Graf 3 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2012 v Kč.....	44
Graf 4 – Zadluženost na 1 obyvatele vzorku obcí v roce 2013 v Kč.....	45

Seznam příloh

Příl. 1 – Schéma třídění příjmů rozpočtu obce	63
Příl. 2 – Schéma třídění výdajů rozpočtu obce	64
Příl. 3 – Vývoj zadluženosti vzorku obcí v letech 2010–2013	65

Přílohy

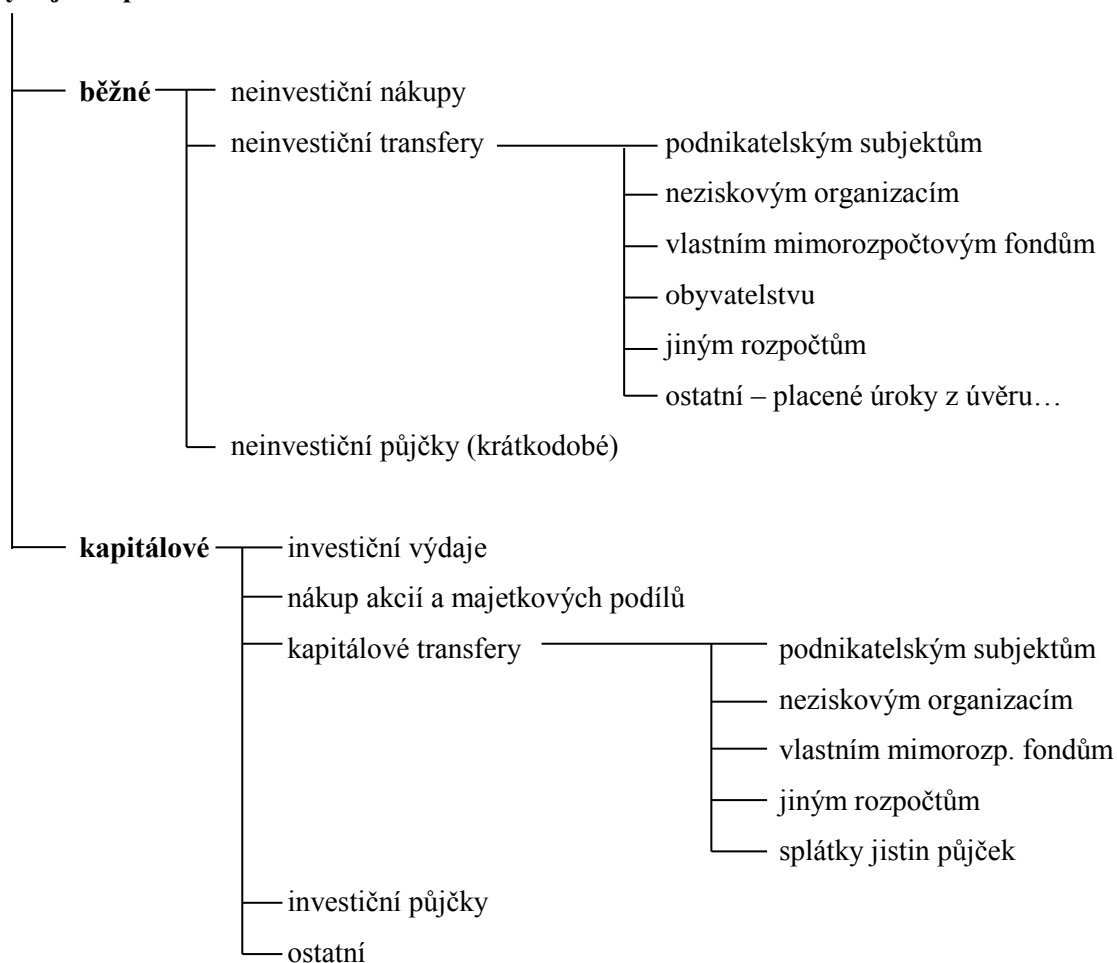
Příl. 1 – Schéma třídění příjmů rozpočtu obce

Zdroj: PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 241.

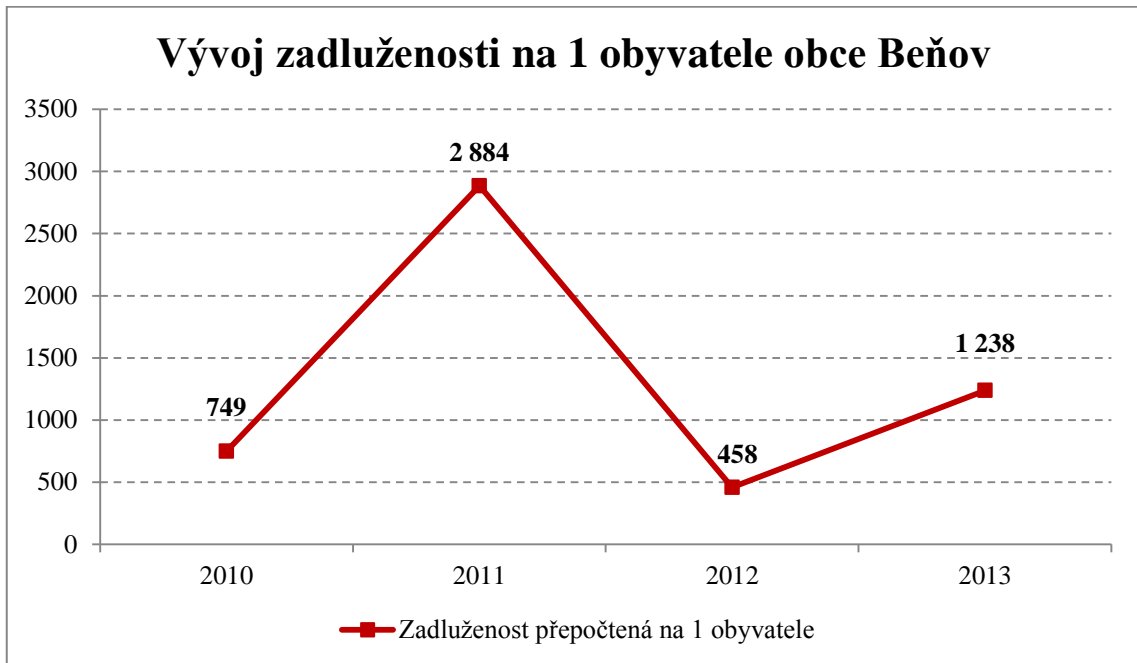
Příl. 2 – Schéma třídění výdajů rozpočtu obce

Výdaje rozpočtu obce

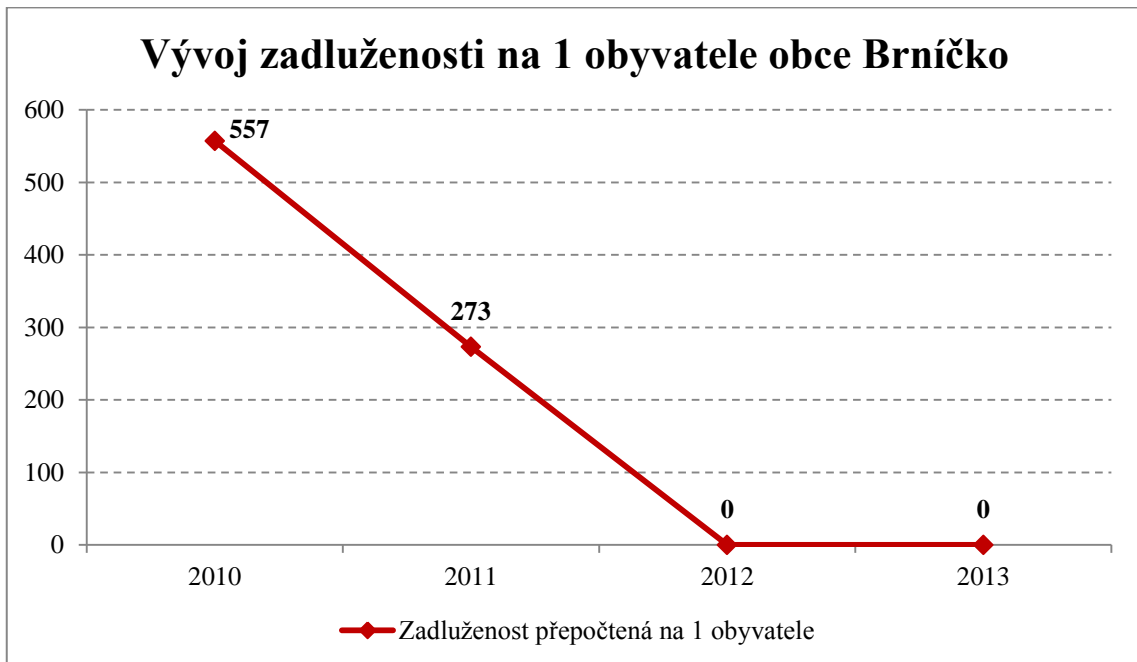

Zdroj: PEKOVÁ, J., *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*, s. 282.

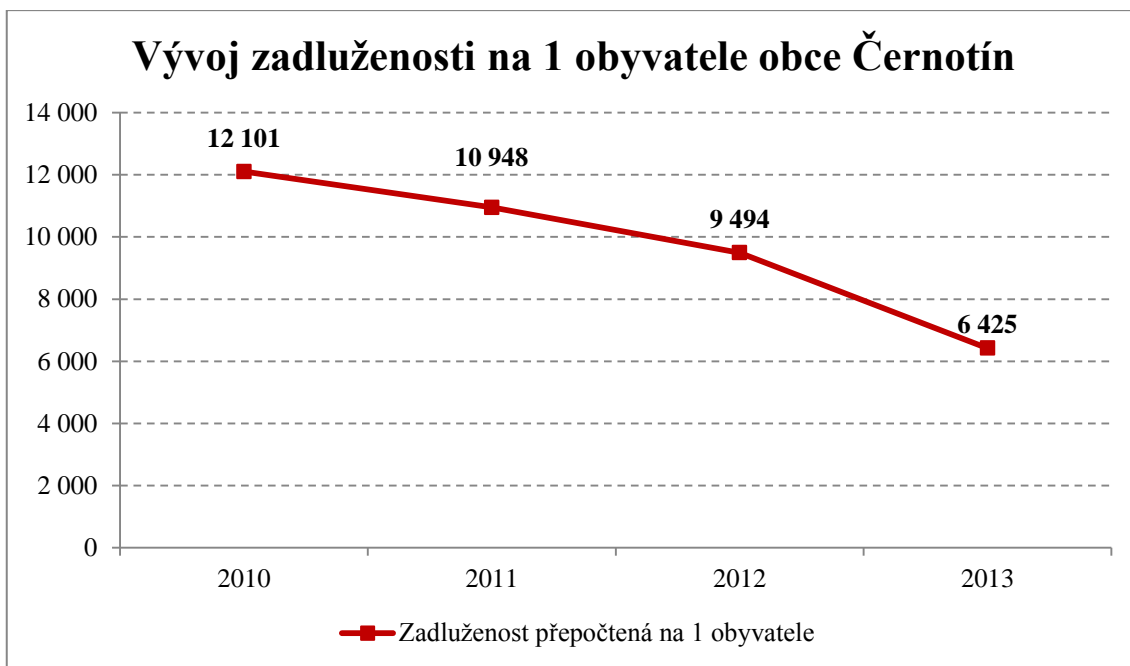
Příl. 3 – Vývoj zadluženosti vzorku obcí v letech 2010–2013

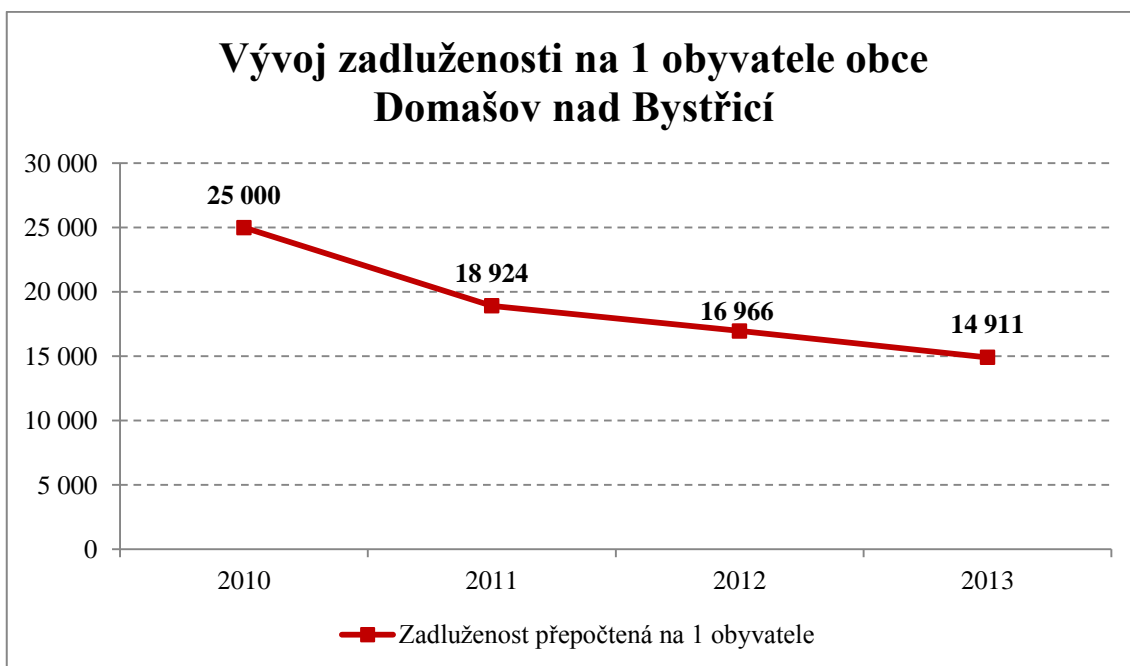
Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

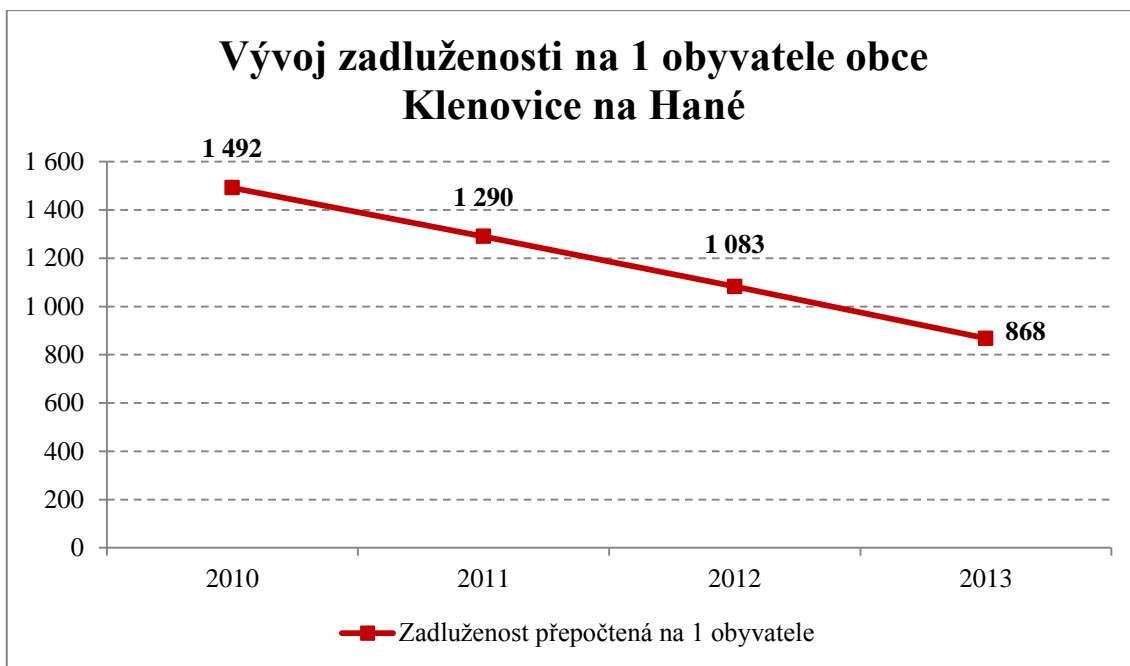
Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

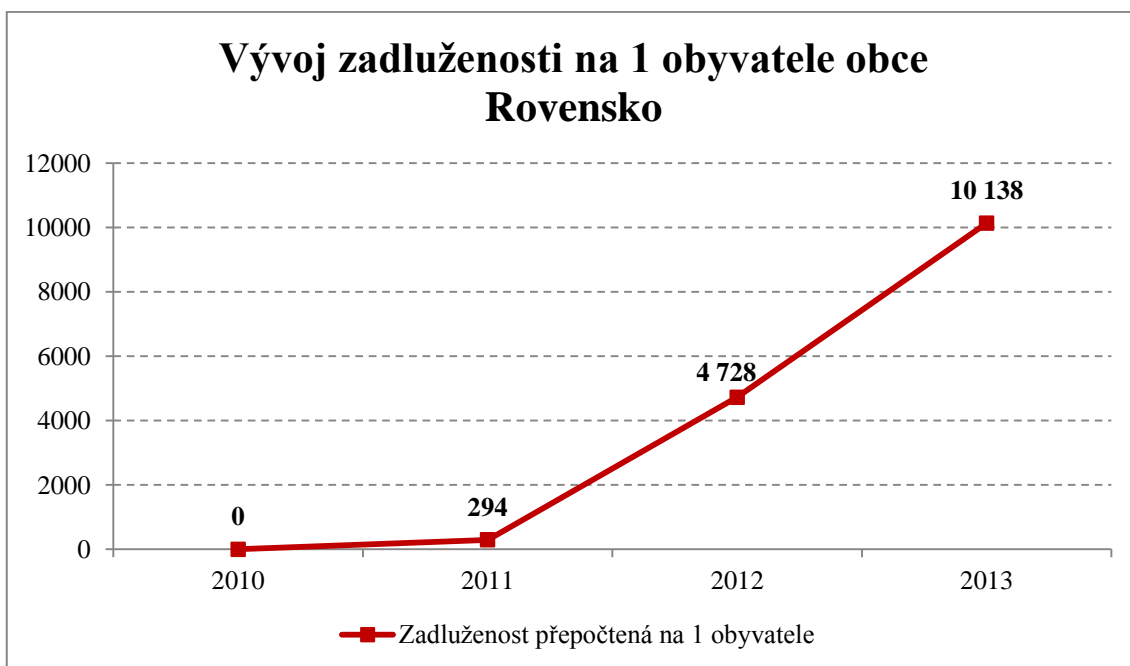
Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

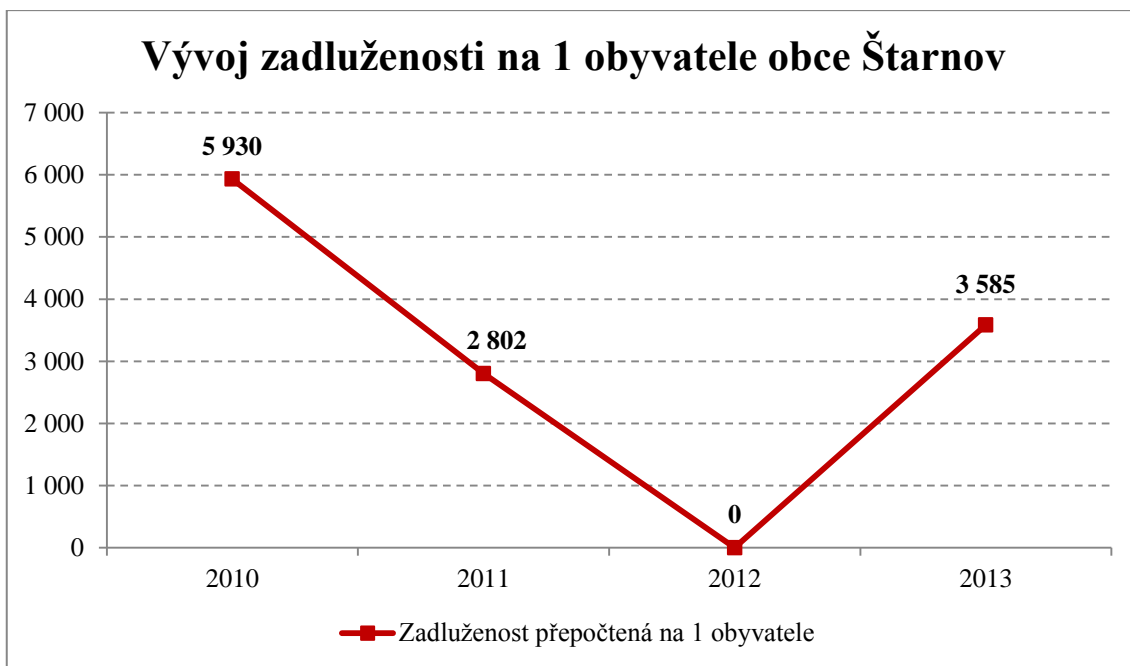
Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

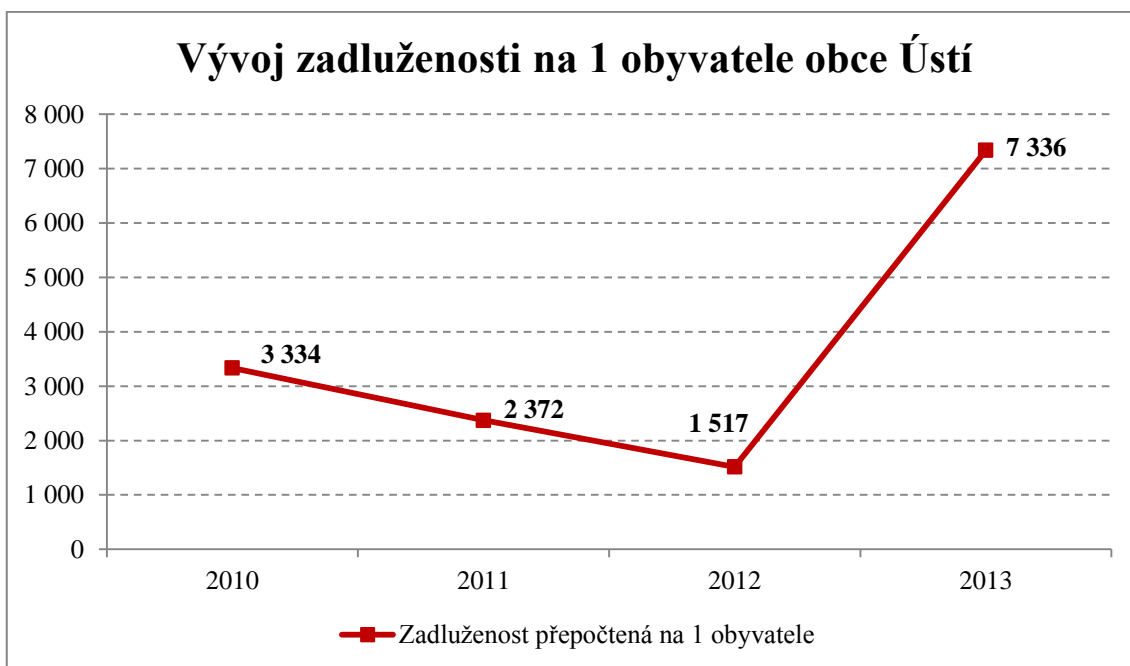
Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

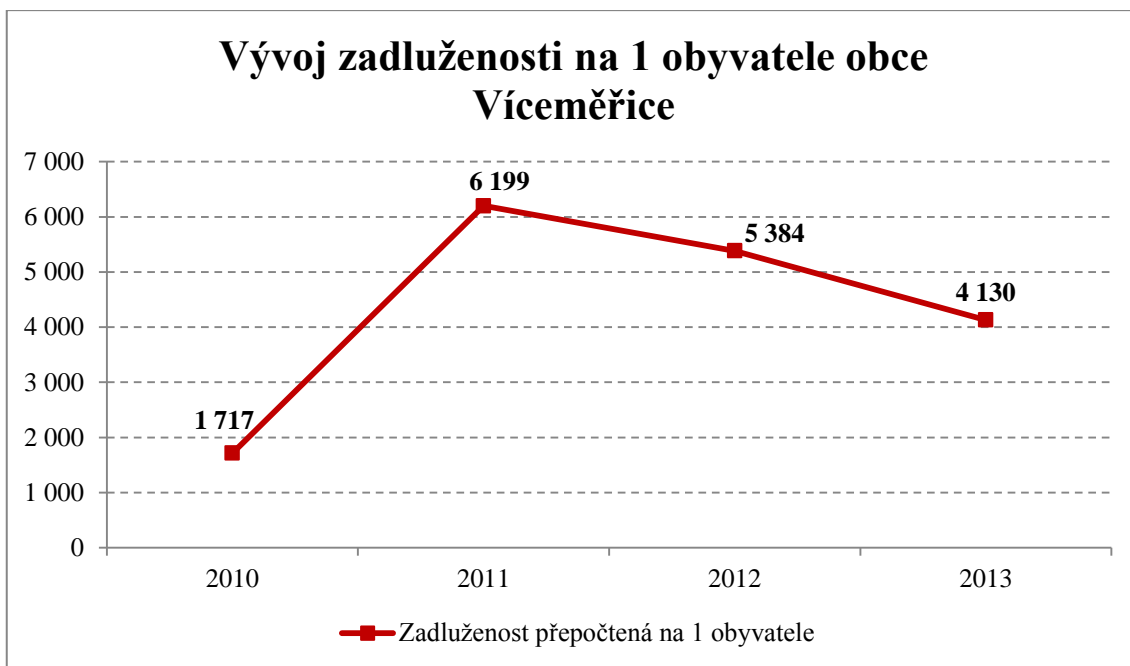
Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.

Zdroj: vlastní zpracování dle předchozích tabulek.